

Loparska beseda

broj 18
prosinac 2015.

RIJEČ UREDNIKA

Drage čitateljice i čitatelji,

pišući ovaj uvodnik, suočavam se sa svojom prvom loparskom burom. Iako je bura karakteristična za čitavo naše priobalje, o loparskoj sam buri uvijek slušala kao najjačoj na otoku (nešto slično senjskoj). Moram priznati da kao Barbačanka nisam uvijek vjerovala tim pričama jer i u Barbatu zna prilično zapuhati, zasoliti, dizati krovove i slično. No eto, sinoć je zapuhala prva „prava bura“, paralizirala je promet, prikovala ljude u njihove domove, opustjela otok, a Lopar je, uz sve to, i obojala u tamu tj. uzrokovala više od dvanaestsatni nestanak struje. I u takvim okolnostima, moram priznati, zaista godi prisjetiti se vrućih ljetnih dana, prepunih plaža, pregršta različitih zbivanja o kojima svjedoči i rekordan broj stranica ovog broja Loparske besede. Iako su ljetna zbivanja u Loparu (kao i u ostalim turističkim mjestima) još uvijek prvenstveno namijenjena turistima, za svakoga (tko je imao želje, volje i vremena) moglo se ponešto naći. Zbog toga ne želim slušati kako se „nikad ništa ne događa“ što naši ljudi (često neopravdano) vole konstatirati jer bi se s druge strane također moglo poopćiti pa konstatirati „da nikad nikog nema“ kada se nešto i događa!

Za nama su uspješno odradene već tradicionalne manifestacije poput Festivala skulpture u pijesku, Smotre klapa, Festivala sambe, Loparske noći, Eko-etno festa, programa obilježavanja Male Gospe, Krumpirfesta, Pumidorfesta i brojnih ribarskih fešti osmišljenih upravo radi upotpunjavanja turističke ponude, a bilo je i nekih novih manifestacija poput Beach Ultimate frizbi turnira Spinning in Paradise te Balenjirade održane na Golom otoku. Međutim, posebno smo ponosni na one manifestacije čiji su nositelji bili folklor, lokalne klape, udruge te brojni drugi pojedinci kao svojevrsni čuvari tradicije i kulturnog nasljeđa te kao važan čimbenik kulturnog života i identiteta zajednice. Jedno od događaja koje je objedinilo puk te zasigurno ponajviše obilježilo proteklo razdoblje, bila je proslava 300. obljetnice loparske Župe koja je došla s prvim jesenskim danima, razdobljem u kojem se Loparani, nakon dugog radnog ljeta, konačno mogu malo više posvetiti sebi i svojim obiteljima. A s prvim jesenskim danima započele su analize turističke sezone, nastavljeni su radovi na infrastrukturi, pokrenute su neke nove investicije... Korak po korak, uz fantastičan koncert ženske i muške klape Kastav koja je, kako njeni članovi kažu, već jedan i pol put proputovala svijet te osvojila brojna prestižna priznanja i nagrade, uveli smo se u božićni ugođaj. Pred nama su tradicionalni Božićni sajam te Koncert došašća, a ove će nas godine svojim nastupom počastiti i Zbor Opere HNK Ivana pl. Zajca iz Rijeke. Za kraj mi stoga ne preostaje ništa drugo nego poželjeti Vam sretan Božić i uspješnu Novu godinu!

Tonka Kavran

2 RIJEČ UREDNIKA

3 OPĆINA LOPAR

8 TZO LOPAR

12 LOPAR VRUTAK

14 UDRUGE

20 FOTOREPORTAŽA

22 KULTURA

29 DJEČJI KUTAK

33 SPORT

36 SVAŠTARICA

40 BAŠTINA KOJA OBVEZUJE

41 OKUSI I MIRISI IZ DAVNINA

42 ŽUPA

Sretan Božić i uspješnu novu 2016.
godinu želi vam uredništvo
Loparske besede!

OPĆINA LOPAR

Drage čitateljice i čitatelji Loparske besede,

bliži se kraj još jedne po mnogo čemu uspješne, ali i po mnogo čemu teške godine u kojoj smo, uz poteškoće na lokalnoj razini, bili prisiljeni suočiti se s izuzetno teškim problemima i zaprepaštajućim događajima na globalnoj razini. Imamo sreće da živimo na malom otoku pa je sve to prošlo nekako „mimo nas“, no svejedno nas nije ostavilo hladnima, a nadam se da se neće negativno odraziti na turizam kao našu osnovnu gospodarsku djelatnost.

Koristim priliku da se u ime svih djelatnika Općine Lopar zahvalim mještankama i mještanima Lopara na ukazanom povjerenju, a poslovnim suradnicima i partnerima na kvalitetnoj suradnji i dobrim suradničkim odnosima.

Zadovoljstvo mi je poželjeti Vam sretan i blagoslovljen Božić te uspješnu nadolazeću 2016. godinu! Nadam se da ćemo u sljedećoj godini uspjeti prevladati postojeće teškoće kako bismo se mogli uspješno nositi s novim izazovima. Želim Vam ostvarenje svih želja te mnogo sreće, zdravlja i uspjeha, kako na privatnom, tako i na poslovnom planu!

Alen Andreškić,
načelnik Općine Lopar

OPĆINA LOPAR

Obnova državne ceste D-105 u Loparu

Piše: Marijana Protulipac Tomičić,
voditeljica službe Ureda načelnika

Polovicom rujna ove godine započeli su radovi na obnovi državne ceste D-105, poddionica Lopar u dužini od 1,4 km na predjelu od luke Lopar do centra. U sklopu obnove ceste izvest će se izgradnja, rekonstrukcija i sanacija ovisno o potrebi odvodnje, vodovoda, DTK mreže, NN mreže i javne rasvjete. Izvest će se nogostup na dijelovima trase na kojima ga sada nema, a na ulasku u mjesto, na mjestu dosadašnjeg „trokuta“ izvest će se kružni tok. U tijeku je otkup površina uz prometnicu za proširenje i izgradnju nogostupa te se ovim putem zahvaljujemo mještanima koji su prepoznali važnost projekta i uz naknadu ustupili dio površine nekretnina u svojem vlasništvu. Zahvat u prostoru je zahtjevan i zahvaljujemo svima na strpljenju. Završetak radova očekuje se u proljeće kako bismo novu turističku sezonu dočekali s novom i kvalitetnijom prometnicom.

EU financiranje

Piše: Marijana Protulipac Tomičić,
voditeljica službe Ureda načelnika

4. studenog Općina Lopar ishodila je uporabnu dozvolu za dio nerazvrstane ceste, pristupne ceste prema odlagalištu komunalnog otpada Sorinj i Radnoj zoni Sorinj u Loparu u dužini od 607,5 m. Cesta je financirana u 100% iznosu iz IPARD programa, mjera 301, u iznosu od 1,3 milijuna kuna, a izvođač radova bio je G.P.P. Mikić d.o.o. Ovo je nakon biciklističko-pješačke staze izgrađene u sklopu IPA Adriatic programa, drugi projekt koji je uspješno priveden kraju, a financiran iz EU fondova.

U očekivanju odluke o odobrenju financiranja Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Općine Lopar unutar mjere 7., podmjere 7.1. Sastavljanje i ažuriranje planova za razvoj općina i sela u ruralnim područjima i njihovih temeljnih usluga te planova zaštite i upravljanja koji se odnose na lokalitet Natura 2000 i druga područja visoke prirodne vrijednosti, tip operacije 7.1.1. Sastavljanje i ažuriranje planova za razvoj jedinica lokalne samouprave, u pripremi su projekti, koje će prema najavama Pravilnika Ministarstva poljoprivrede, biti moguće kandidirati unutar mjere 7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu.

OPĆINA LOPAR

Piše: Tonka Kavran,
ravnateljica CZK Lopar

Dan Općine i proslava
Male Gospe

Uz svečanu sjednicu Općinskog vijeća Općine Lopar, polaganje vijenaca na mjesnu groblju te svete mise u kapeli sv. Nikole na rtu Sorinj i crkvi Rođenja Marijina, odvijala su se i brojna druga kulturna, sportska i zabavna događanja

Ovogodišnji bogati petodnevni program proslave Dana Općine Lopar i blagdana Male Gospe započeo je u petak, 4. rujna. Uz svečanu sjednicu Općinskog vijeća Općine Lopar, polaganje vijenaca na mjesnu groblju te svete mise u kapeli sv. Nikole na rtu Sorinj i crkvi Rođenja Marijina, odvijala su se i brojna druga kulturna, sportska i zabavna događanja poput Spinning in Paradise turnira u frizbiju, malonogometnog turnira, izložbe slika B. Isak, koncerata S. Vuca, J. Lenny i Giuliana, defilea motora, moto-susreta MK Rab, Eko-etno festa i smotre miha.

Svečana sjednica Općinskog vijeća održana je u ponedjeljak, 7. rujna, u Kongresnoj dvorani Turističkog naselja San Marino uz nazočnost brojnih uzvanika.

Sjednica je otvorena obraćanjem predsjednika Općinskog vijeća Damira Paparića koji je u svome govoru, uz pozdrave prisutnima, istaknuo da je Općina Lopar koja ove godine slavi već deveti rođendan, najmlađa općina u Republici Hrvatskoj. Nakon pozdravnog govora Damira Paparića, načelnik Općine Lopar, Alen Andreškić prisutnima je čestitao sutrašnji blagdan Male Gospe i Dan njihove općine, a zatim se osvrnuo na realizirane projekte i rad lokalne samouprave te najavio uređenje trajektne luke i izgradnju sportske dvorane u Loparu. U svom osvrtnu načelnik se zahvalio svim suradnicima i poslovnim partnerima te turističkim djelatnicima, među kojima i Hotelskom poduzeću Imperial d.d. na ulaganjima i modernizaciji svojih objekata što je pridonijelo podizanju kvalitete turističke ponude u Loparu. Među aktualnim problemima, Andreškić je istaknuo potrebu rješavanja imovinsko-pravnih odnosa na Golom otoku između Općine Lopar i Grada Raba, a zatim je riječ prepustio gradonačelniku Grada Raba Nikoli Grguriću.

Brojnim uvažanim gostima iz prijateljskih gradova i općina obratili su se i načelnik Općine Vladislavci Marjan Tomas, predsjednik Županijske komore Rijeka Vidoje Vujić, potpredsjednik Županijske skupštine Željko Plazonić, gradonačelnik Novog Vinodolskog i

OPĆINA LOPAR

predsjednik Županijskog odbora HDZ-a Oleg Butković te saborski zastupnik Josip Borić.

Nakon prigodnih govora, predsjednik Općinskog vijeća Damir Paparić

najboljim je učenicima uručio priznanja i prigodne poklone, a posebno priznanje uručeno je Vladi Mišu, predsjedniku uprave Imperiala d.d.

Sama svečanost popraćena je prigodnim nastupima ženskog zbora Murtela, klape Sv. Marin te Pučkih pjevača.

Na Golom otoku i Sv. Grguru obilježen Europski dan sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih sistema

Piše: Tonka Kavran,
ravnateljica CZK Lopar

U nedjelju, 23. kolovoza na Golom otoku i Sv. Grguru obilježen je Europski dan sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih režima.

U jutarnjim satima delegacije Općine Lopar i Grada Raba uputile su se prema Golom otoku gdje su se sastale s ostalim delegacijama kako bi položile vijence, zapalile svijeće i odale počast žrtvama zloglasnih zatvora koji su u bivšoj državi osnovani na otocima u neposrednoj blizini Lopara.

Svečanost je započela minutom šutnje za sve stradale, a prisutnima su se zatim obratili načelnik Općine Lopar Alen Andreškić te izaslanik Predsjednice Republike Hrvatske i savjetnik za ustavno-pravna pitanja Vladimir Šeks koji je u svome govoru, između ostaloga, istaknuo kako se zločini počinjeni na ovim područjima nikada ne smiju zaboraviti.

Obilježavanju su prisustvovali i drugi visoki dužnosnici poput zamjenika župana Ličko-senjske županije Sanjina Rukavine; saborskih zastupnika Josipa Borića, Tomislava Klarića te Željka Plazonića; gradonačelnika Grada Senja i suorganizatora ovog obilježavanja Darka Nekića, gradonačelnika Grada Novi Vinodolski i predsjednika Županijskog odbora HDZ-a Olega Butkovića te gradonačelnika Grada Raba Nikole Grgurića.

Prisutni su bili i predsjednik Općinskog vijeća Općine Lopar Damir Paparić, predsjednik Gradskog vijeća Grada Raba Željko Peran, bivši politički zatvorenici Vice Vukojević i Želimir Kužatko te drugi uvaženi gosti, kao i predstavnici Počasne satnije, članovi obitelji i rodbine te prijatelji bivših političkih zatvorenika i predstavnici medija.

Nakon prigodnih govora, izaslanstva su položila vijence i zapalila svijeće kraj spomen-ploče i centralnog križa, a zatim je uslijedila misa za sve stradale.

Potom je u zgradi kina prikazan kratak dokumentarni film o zločinima koji su počinjeni na Golom otoku i Sv. Grguru u razdoblju nakon Titova raskida sa Staljinom 1948.

Nakon odavanja počasti žrtvama zatvora na Golom otoku, delegacije su se uputile prema Sv. Grguru. Prisutnima se ondje ponovno obratio načelnik Općine Lopar Alen Andreškić, a zatim su o svojim iskustvima govorili i predstavnici bivših političkih zatvorenika Vice Vukojević te Želimir Kužatko. Nakon potresnih riječi bivših zatvorenika, delegacije su položile vijence te zapalile svijeće kako bi odale počast žrtvama tog zloglasnog ženskog zatvora.

Na Sv. Grguru, bivši politički zatvorenik Želimir Kužatko uručio je Vladimiru Šeksu nekoliko knjiga koje opisuju ove tragične zločine kao poklon predsjednici Republike Hrvatske Kolindi Grabar-Kitarović, koje je sam napisao.

Nakon odavanja počasti svim stradalima, delegacije su se brodovima uputile natrag prema Loparu i Senju.

OPĆINA LOPAR

Delegacija Republike San Marino posjetila Lopar

Piše: Marin Mušćo,
direktor TZO Lopar

Delegacija prijateljske Republike San Marino predvođena aktualnim capitanima regente boravila je četiri dana na otoku Rabu, a u subotu su u pratnji gradonačelnika Grada Raba Nikole Grgurića i direktora Ureda Turističke zajednice Grada Raba Nedjeljka Mikelića posjetili Općinu Lopar. Ondje ih je u općinskoj vijećnici primio načelnik Alen Andreškić sa suradnicima.

U kratkom druženju spomenute su osnovne poveznice između Raba i Republike San Marino te važnost sv. Marina za Općinu Lopar. „Lik Svetog Marina nalazi se u našem grbu i zastavi, naš autokamp i hotelsko naselje nose ime San Marino, kulturno-umjetničko društvo i klapa također, a i brojni ugostiteljski objekti...”, istaknuo je načelnik Andreškić.

Nakon razmjene prigodnih poklona i fotografiranja, zajednički su razgledali Rajsku plažu te druženje nastavili u Turističkom naselju San Marino.

Uoči Svih svetih položeni vijenci na mjesnom groblju

Piše: Tonka Kavran,
ravnateljica CZK Lopar

Uoči blagdana Svih svetih, u subotu, 31. listopada, predstavnici Općine Lopar, Općinskog vijeća Općine Lopar te članovi Udruge veterana Domovinskog rata Lopar na centralnom su križu mjesnog groblja te na grobovima branitelja Domovinskog rata položili vijence u spomen na pokojne.

*Piše: Marin Mušćo,
direktor TZO Lopar*

Dobra turistička sezona

Turistički promet na području Turističke zajednice Općine Lopar u 2015. godini ostvaren je otprilike na nivou 2013. godine koja je bila jedna od najuspješnijih turističkih godina uopće

Jednako kao što je 2014. godina bila izuzetno teška i zahtjevna zbog vremenskih neprilika, tako je 2015. zbog dobrih vremenskih prilika, ali i niza drugih čimbenika bila relativno uspješna turistička godina.

Zbog svojih jedinstvenih pješčanih plaža i velikog udjela smještajnih kapaciteta u kampovima i obiteljskom smještaju, turisti vrlo često ovise o lijepom vremenu, a nasušna potreba je da se ti parametri izmjene, što će u budućnosti biti prioritetna zadaća tzv. destinacijskog menadžmenta. Naime, destinacije koje u strukturi imaju veći udio kvalitetnog hotelskog smještaja bilježe daleko veći broj ostvarenog turističkog prometa, tj. veći broj dana popunjenja. To za sobom redovito veže i druge sadržaje, animaciju, prostore za održavanje kvalitetnijih manifestacija..., što u terminima izvan glavne turističke sezone itekako privlači turiste i čini njihov odmor bogatijim i kvalitetnijim.

Za pohvalu su ulaganja Imperiala d.d. u kvalitetu (rekonstrukcija Family hotela Plaža u Turističkom naselju San Marino) kao i ulaganja privatnih iznajmljivača u bazene i druge popratne sadržaje.

U 2015. godini na liniji Lopar-Valbiska zaplovio je novi brodar s najnovijim trajektom u floti (M/T Krk) koji ovu liniju turistima čini sve zanimljivijom, a KTD Lopar Vratak nabavilo je polupodmornicu koja je uspješno odradila svoju prvu turističku godinu. Sama činjenica da tvrtka Lopar Vratak ima koncesijska odobrenja za suncobrane, ležaljke, parkirališta, vlakić, polupodmornicu..., daje garanciju

veće mogućnosti kontrole i nadzora, što u konačnici rezultira boljom kvalitetom usluge, dužim periodom poslovanja... Pravo zadovoljstvo je zaključiti da je turistička sezona odradena bez većih ispada i problema (vodoopskrba, odvodnja, čišćenje plaža, odvoz otpada...) za što posebna pohvala ide našim komunalnim tvrtkama.

Turistički promet na području Turističke zajednice Općine Lopar u 2015. godini ostvaren je otprilike na nivou 2013. godine koja je bila jedna od najuspješnijih turističkih godina uopće, tako da možemo zaključiti da je, zahvaljujući svim turističkim djelatnicima i zalaganju svih onih koji su indirektno vezani uz turizam, uspješno odradena još jedna turistička sezona.

U prvih devet mjeseci ostvareno je ukupno 89.471 dolazaka (5% više nego za isto razdoblje prošle godine) i 678.777 noćenja (4% više nego za isto razdoblje prošle godine). U TN San Marino ostvareno je 111.540 noćenja (5% više nego prošle godine), u hotelu Epario 3.664 (3% manje), u AC San Marino 261.544 (5% više), u kampu IRC RAB 9.328 (8% više). U privatnom smještaju ostvareno je ukupno 291.204 noćenja (2% više) od čega su 20.062 nekomercijalna noćenja (paušal, vikendaši i prijatelji), a 271.142 komercijalna noćenja (gotovo identično

kao i prošle godine, indeks 100).

Po uplatama turističke članarine može se lako izračunati da je u 2015. na području Lopara ostvareno oko 80.000.000,00 kn prihoda vezanih uz turističku i ugostiteljsku djelatnost (preko 10 milijuna eura).

Od ove godine, otok Rab djeluje kao samostalni PPS klub, što daje garanciju samostalnijeg kreiranja aktivnosti u pred i posezoni, boljeg oglašavanja istih, bolje koordinacije na terenu... Za 2016. već je napravljen plan zajedničkih marketinških

aktivnosti Turističke zajednice Grada Raba i Imperiala d.d., plan udruženog oglašavanja, kalendar događanja u kojem su ponovno predviđene manifestacije poput Dana šparoga, Dana otočne janjetine, Krumpirfesta, Pumidorfesta, Dana hobotnice, Kanate, Rapskih zvona, ribrskih fešti, nastupa folklor, smotre klapa, koncerata ozbiljne glazbe, raznih sportskih događanja... Ove su se aktivnosti pokazale kao najbolja pozivnica našim turistima za dolazak na otok sreće i uživanje u blagodatima njegove klime, prirodnim ljepotama, gastronomskoj ponudi...

TZO LOPAR

Piše: Marin Mušćo, direktor TZO Lopar

Mjerenje kvalitete usluge metodom tajnog gosta

Na zahtjev Turističke zajednice Općine Lopar, Heraklea d.o.o. je i ove godine organizirala posjete par tajnih gostiju. Posjećeno je 14 lokacija po nekoliko puta na području Općine Lopar, u razdoblju od 4. lipnja do 7. lipnja i od 10. rujna do 13. rujna 2015. godine.

Cilj mjerenja je bio prikaz stanja svih objekata u turističkoj sezoni te izvedbe njihovih djelatnika tijekom turističke sezone prema turistima koji posjećuju otok Rab.

Tajni gosti odsjeli su u privatnom smještaju te su mjerili kvalitetu usluge u smještajnim objektima, ugostiteljskim objektima, na raznim turističkim atrakcijama, u Turističkoj zajednici, javnim ustanovama te ostalim uslužnim djelatnostima. Tajni gosti odgovarali su profilu redovnih gostiju.

Mjerenje kvalitete usluge provodilo se korištenjem zadanog upitnika.

Rezultati su prikazani u postocima (%) koji predstavljaju indeks ispunjenja zadanog nivoa standarda pružanja usluge gostima.

Ukupan rezultat ostvaren tijekom posjeta lokacijama u TZO Lopar u sezoni 2015. iznosi 47,67%, odnosno poštivano je nešto manje od polovine zadanih standarda.

Više je standarda poštivano u kategoriji Izgled objekta gdje je ostvaren rezultat od 81,94%.

S druge strane, s više područja za unapređenje, istaknula se kategorija Ljubaznost, gdje je poštivano manje od polovine zadanih standarda, odnosno ostvaren je rezultat u iznosu 39,07%.

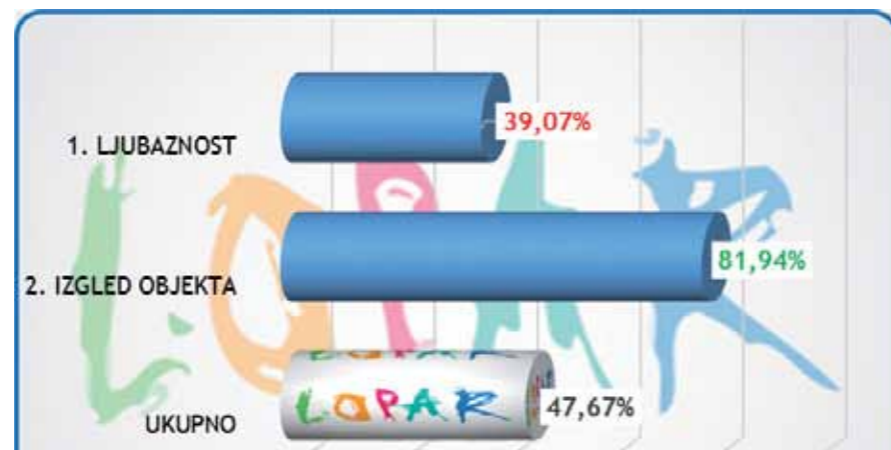
Prilikom posjeta Loparu, ukupan ostvareni rezultat u mjerenju kvalitete usluge iznosi 47,67%, odnosno poštivano je nešto manje od polovine zadanih standarda kvalitete usluge.

Vrijeme provođenja posjeta:	04. 06. 2015. - 07. 06. 2015. i 10. 09. 2015. - 13. 09. 2015.
Broj posjećenih lokacija:	17
Broj posjeta:	62
Broj tajnih gostiju:	5
Spol tajnih gostiju:	5ž - 0m
Dob tajnih gostiju:	25 - 42

Tablica: Informacije o tajnim gostima

Kategorija	Ostvareni bodovi	Mogući bodovi	Rezultat
1. LJUBAZNOST	965	2.470	39,07%
2. IZGLED OBJEKTA	508	620	81,94%
UKUPNO	1.473	3.090	47,67%

Tablica: Rezultati po kategorijama

Grafikon: Rezultati po kategorijama

Najbolji rezultat po lokacijama ostvario je Restoran Laguna i to u iznosu 80,00%.

Prilikom posjeta TZO Loparu zabilježen je porast u kvaliteti usluge u usporedbi s rezultatom ostvarenim prošle sezone, i to za 6,98%. Od 14 lokacija koje su posjećene, i ove i prošle godine, kod 8 lokacije je zabilježen porast u poštivanju standarda. Dvije lokacije su ostvarile isti rezultat kao i u sezoni 2014., dok je kod ostale četiri lokacije zabilježen pad.

ZAKLJUČAK: Iako često mislimo da nas turisti najviše cijene i posjećuju zbog naše gostoljubivosti i ljubaznosti, projekt TAJNI KUPAC pokazao je da upravo to područje ima najviše nedostataka tj. najviše prostora za napredak, što nam mora biti imperativ u nadolazećem razdoblju!

TZO LOPAR

Piše: Marin Mušćo, direktor TZO Lopar

Dugogodišnji stalni gosti

Rosmarie i Horst Wiedner te Gerda Heise u 30 godina 62 puta posjetili Lopar

Po već uhodanoj proceduri, dugogodišnje stalne goste Rosmarie i Horsta Wiednera te Gerdu Hiese, koji već 30 godina uzastopno svoju vjernost poklanjaju Loparu, u pratnji voditeljice recepcije autokampa San Marino, Tine Stančić, u općinskoj vijećnici primili su načelnik Općine Lopar, Alen Andreškić, i direktor Turističke zajednice Općine Lopar, Marin Mušćo.

Zanimljivo je da su Rosmarie i Horst Wiedner prvi put u Lopar došli prije 30 godina na nagovor svoje djece povodom proslave srebrnog pira. Do tada nisu nikamo putovali, a autokamp u Loparu odabrali su jer je Horst bio neplivač. Na prvi pogled zaljubili su se u Rajske plaže i od tada (čak i za vrijeme rata) najmanje dva puta godišnje svoj odmor provode u Loparu (zadnje dvije godine i tri puta), a Horst još uvijek nije naučio plivati jer mu to na Rajske plaže niti ne treba!

U Lopar su tijekom 30 godina doveli svoje devetoro djece, 24 unuka i 6 prauunaka te još stotine turista iz pokrajne Schwarzwaldu u Njemačkoj, odakle dolaze.

Sa sjetom se prisjećaju prvih godina kada je, kako kažu, bilo veselije, više su se družili, ali to je zato što su bili mlađi, a u posebnom sjećanju im je ostalo Kruškovac (liker od kruške). No danas je sve modernije, bolje uređeno, manja je gužva u kampu, sanitarni čvorovi su uredni, standardi na plaži su bolji (ležaljke,

suncobrani, svlačionice, tuševi, psihološka brana, rampe za osobe s posebnim potrebama, igrala...). Jedinu zamjerku imaju na sve veći broj mobilnih kućica pa preporučaju da se broj istih više ne povećava, a sve ostalo njih i njihove prijatelje i obitelj doživotno veže za Lopar.

*Piše: Zdenko Jakuc,
direktor Lopar Vrutka d.o.o.*

Lopar prepoznat po sadržajima i čistoći

*Jedino kvalitetnom ponudom možemo privući
turiste i produžiti trajanje turističke sezone*

Polako se bliži kraj godine, ali još uvijek nas sjećanja vežu na dobru turističku sezonu. Osim povoljnih vremenskih uvjeta u pozadini, u ranim jutarnjim satima Lopar Vrutak d.o.o. iz dana u dan davao je svoj maksimalni doprinos da se naši turisti osjećaju ugodno i izvan smještajnih jedinica i tako 153 dana zaredom. Isto tako, moramo istaknuti da osim komunalnih usluga, Lopar Vrutak d.o.o. pruža i druge usluge: Turistički vlak, Ležaljke i suncobrani, Polupodmornica itd.

Omogućili smo našim korisnicima, u ovom slučaju uglavnom turistima, da jednako kvalitetno naše usluge koriste od 1. svibnja do 30. rujna što se preporuča i ostalim dionicima ponude na području Lopara i cijelog otoka Raba. Jedino kvalitetnom ponudom možemo privući turiste i produžiti trajanje turističke sezone. Uz nekoliko hrvatskih sredina, u posljednje vrijeme i Lopar se prezentira pozitivnim primjerom sakupljanja otpada. U zadnje dvije godine nabavili smo puno opreme i cijelo vrijeme nas vodi teorija da samo inovativnost i nove tehnologije mogu polučiti uspjeh na terenu.

Krajem prošle godine nabavili smo mobilno reciklažno dvorište (prvo u Hrvatskoj) uz koje nedostaju još ključni potezi na lokaciji Sorinj. To su Reciklažno dvorište, sortirna za obradu otpada i pretovarna stanica. U tijeku je probni rad Centra za gospodarenje otpadom (CGO) Marišćina, a pretovarna stanica na Sorinju sastavni je dio rješavanja problema zbrinjavanja otpada u ovom dijelu Hrvatske. Naša namjera je da što manje otpada završi na pretovarnoj stanici tj. Marišćini zbog naknada koje će se plaćati za zbrinjavanje otpada. Zbog toga je vrlo važno selektivno odlagati otpad jer ćemo na taj način ostvariti značajne uštede za korisnike. Smatramo da je u ovom sektoru presudna edukacija te zbog toga redovito sudjelujemo na raznim edukacijama, a ubrzo ćemo dodatno educirati potrošače i naše najmlađe u vrtiću i školi.

Svim čitateljicama i čitateljima želimo sretan i blagoslovljen Božić i sretnu Novu godinu!

Loparko d.o.o.

*Piše: Saša Škarić,
tehnički direktor*

Od osnutka tvrtke Loparko d.o.o. proteklo je već 16 mjeseci. Kao i ljetna sezona 2014. tako je i zadnja 2015. protekla bez incidentnih situacija na sustavu odvodnje. Prije ljeta uložili smo značajnija sredstva u rekonstrukciju uređaja za pročišćavanje; rekonstruiran je most, gruba rešetka i fino sito te su izvedeni elektro-radovi na crpnoj stanici CS5. Vrijednost radova iznosila je cca. 150.000,00 kn + PDV. U istom periodu od strane ovlaštene tvrtke napravljeno je i ispitivanje na vodotjesnost sustava (cjevovodi i okna) o čemu je napravljeno i izvješće.

Tijekom ljetne sezone 2015. nabavljeno je i malo električno vozilo Piaggio Porter za koje smo dobili poticaj u iznosu od 60.000,00 kn od Fonda za zaštitu okoliša.

Od značajnijih investicija u sustav odvodnje do ljetne sezone 2016. očekuje nas rekonstrukcija crpne stanice CS4. Za istu je ishodovan akt o građenju, raspisan je natječaj i izabran izvođač. Zbog dotrajalosti i podkapacitiranosti opreme, posebice strojarske i građevinske, predviđena je kompletna rekonstrukcija (izrada novog bazena, zamjena pumpi i pripadajuće fazonerije, kao i novi upravljački ormar te filter za pročišćavanje zraka). Vrijednost radova iznosi 1.000.000,00 kn + PDV.

S obzirom da je naš sustav odvodnje razdjelnog tipa, veliki problem predstavljaju nam nesavjesni mještani koji oborinske vode sa svojih objekata ispuštaju u sustav odvodnje fekalne kanalizacije te time prouzrokuju niz problema; od izlivanja bazena na uređaju, izbijanja na pojedinim oknima, kvarove na elektronicima, bezbroj intervencija djelatnika noću i izvan radnog vremena, a o financijskom aspektu da i ne govorimo. Zna se desiti da za vrijeme jake kiše u jednom zimskom danu imamo veći protok nego ljeti u špici sezone.

Zbog svega navedenog, djelatnici Loparka

d.o.o. provode kontrole na terenu. Svim do sada evidentiranim prekršiteljima dan je razuman rok za rješavanje spomenutog problema, u protivnom ćemo morati sudski postupati. Unaprijed molimo sve mještane za razumijevanje ukoliko zateknu naše djelatnike u kontroli, također molimo sve koji imaju spojene oborinske vode na sustav odvodnje fekalne kanalizacije da iste čim prije odspoje.

Mjere preventivne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije provode se (kao i svake godine) kroz proljetne i jesenske

akcije, stoga molimo sve mještane koji imaju saznanja o prisutnosti, odnosno probleme s glodavcima i ostalim insektima da nam se jave na broj telefona 051/775-366 kako bi u sljedećoj akciji mogli ciljano djelovati.

UDRUGE

DVD Lopar - Još jedna uspješno odrađena protupožarna sezona

Piše: Marin Mušćo,
dozapoljednik

Zahvaljujući činjenici da je na motriteljskom mjestu Motriteljsko-dojavne službe Općine Lopar cijelo ljeto dežurao aktualni zapovjednik DVD-a Lopar, Predrag Andreškić, možemo zaključiti kako je požarna sezona prošla bez ijedne ozbiljne vatrogasne intervencije.

Zbog izrazito toplog ljeta i vrlo velike požarne opasnosti, organizirana su i noćna dežurstva u prostorijama DVD-a tijekom mjeseca lipnja, srpnja i kolovoza, od 22,00 do 04,00 sata. Također je povremeno vršena ophodnja plaža vatrogasnom brodicom Jura.

Zabilježene su dvije akcije traganja za nestalim osobama (jedan češki i jedan njemački državljani), obje s pozitivnim ishodom, te jedna akcija spašavanja unesrećene turistkinje s prijelomom noge na predjelu uvale Vrdaškolj, koja je zatim gliserom prevezena do ACI Marine Supetarska Draga, gdje je preuzeta od strane Hitne medicinske službe.

Upravni odbor DVD-a donio je odluku o nabavci vatrogasne autocisterne za nabavu vode (11 m³) uz pomoć Općine Lopar. U tijeku je njeno opremanje u tvrtci Flammifer iz Ozlja, a primopredaja se očekuje prije Nove godine.

Krajem listopada organiziran je i tradicionalni vatrogasni izlet. Ove godine brodom se obišao akvatorij Premuda–Silba–Olib, a uz dobro raspoloženje uhvaćeno je i ponešto ribe.

Udruga veterana Domovinskog rata Lopar nastavlja i u 2015. godini sa svojim mnogobrojnim aktivnostima na zadovoljstvo njenih članova i mještana Lopara

Piše: Franko Fabo,
potpredsjednik

OBILJEŽAVANJE BLEIBURŠKE TRAGEDIJE

Od posljednjeg javljanja u Besedi, udruga je 15. i 16. svibnja 2015. godine posjetila Bleiburg te na 70. obljetnicu tragedije odala počast žrtvama križnog puta. Navedeno putovanje organizirali su Općina Lopar i Grad Rab. Na put se krenulo 15. svibnja oko 23,00 sata autobusom iz Raba, da bi u Bleiburg stigli ujutro oko 8,00 sati. Nakon kraćeg razgledavanja živopisnog mjesta uputili smo se na mjesno groblje Unterlobach gdje smo odali počast žrtvama bleiburške tragedije paljenjem svijeća na spomen obilježje. Oko 11,00 sati sudjelovali smo u zajedničkoj molitvi opraštanja koju je predvodio zagrebački nadbiskup Josip Bozanić. Nakon molitve procesija je krenula na Bleiburšku poljanu gdje je u 12,00 sati započela Sveta misa koju je predvodio zagrebački nadbiskup Josip Bozanić. Svetoj misi, prema procijeni austrijskih medija, nazočilo je više od 65.000 ljudi. Pokrovitelj navedenog okupljanja bila je Predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović. Po završetku misnog slavlja, udruga je tijekom protokola položila vijenac na spomen-obilježje žrtvama Bleiburga, nakon čega je slijedilo

druženje s ostalim sudionicima okupljanja. Na okupljanju su se susreli mnogobrojni članovi drugih prijateljskih udruga te su sklopljena nova prijateljstva s drugim udrugama iz Hrvatske te hrvatskim udrugama iz inozemstva. U kasnim večernjim satima autobus je stigao na Rab.

OBILJEŽAVANJE DANA POBJEDE I DOMOVINSKE ZAHVALNOSTI

Udruga veterana Domovinskog rata Lopar dana 4. kolovoza sudjelovala je u proslavi Dana pobjede i Domovinske zahvalnosti te obilježavanju 20. obljetnice VRO Oluja u Općini Lopar. Svi hrvatski branitelji iz Lopara dobili su prigodne majice na kojima je bilo otisnuto 1995.–2015., 20. godina VRO OLUJA – čista – časna – ponosna. Navedeni program započeo je svetom misom u crkvi sv. Ivana Krstitelja. Po završetku mise, odana je počast umrlim hrvatskim braniteljima iz Lopara na mjesnom groblju Lopar, polaganjem vijenca na centralnom križu te polaganjem cvjetnog aranžmana i paljenjem svijeća na grobovima hrvatskih branitelja. Zatim je uslijedila smotra svih hrvatskih branitelja iz

UDRUGE

Lopara na školskom igralištu Područne škole Lopar. Općinski načelnik Alen Andreškić tom je prigodom svakom hrvatskom branitelju uručio hrvatsku zastavu, stijeg i postolje za stijeg. Poslije je uslijedilo kraće druženje, a u večernjim je satima nastupio popularni pjevač Joso Butorac na prostoru Rtića.

Dana 5. kolovoza od strane naše udruge te udruga iz Grada Raba organiziran je odlazak na centralnu proslavu u Gospiću na Ljubovo kod spomenika poginulim braniteljima u VRO Oluja. Program je započeo u 9 sati okupljanjem branitelja i svih koji su im se pridružili na autobusnom kolodvoru u Gospiću odakle je krenuo defile s hrvatskim barjacima u koloni vozila ulicama Gospića i Ličkog Osika. U 9,50 sati u Širokoj Kuli položeni su vijenci i zapaljene svijeće za sve poginule hrvatske vojnike u Drugom svjetskom i Domovinskom ratu.

Po dolasku kod spomen-obilježja na Ljubovu započela je komemoracija za poginule hrvatske branitelje i pripadnike češkog bataljuna UN-a. Vijenac je nakon predstavnika udruga roditelja i udovica poginulih pripadnika položila naša udruga. Komemoracija je nastavljena svetom misom za poginule hrvatske branitelje koju je predvodio ratni gospićki župnik Stjepan Zeba. Pročitavši imena poginulih vitezova, vlč. Zeba u propovijedi je ukazao na potrebu zajedništva hrvatskog čovjeka u prevladavanju sadašnje situacije u društvu i kao glavni problem istaknuo ljudski ego nekih pojedinaca koji se postavlja iznad društvenih interesa. U nastavku je ukazao na potrebu izrade jedinstvenog spomen-obilježja za poginule branitelje na Ljubovu. Nakon komemoracije, proslava je nastavljena zajedničkim objedom. Dio članova udruge nastavio je put ka centralnoj hrvatskoj proslavi VRO Oluja u Kninu. Dolaskom u Knin, odana je počast poginulim hrvatskim braniteljima ispred centralnog spomen-obilježja Spomenika hrvatske pobjede Oluja '95. Nakon kraće šetnje ulicama Knina, gdje je prema procjenama organizatora bilo oko 100.000 ljudi, uputili smo se pješice na Kninsku tvrđavu gdje je otkriven spomenik prvom hrvatskom predsjedniku dr. Franji Tuđmanu. Zatim smo prisustvovali Thompsonovu koncertu na nogometnom igralištu u Kninu.

24. 10. 2015. DAN BRANITELJA GRADA RABA

U 9,00 sati delegacije Grada Raba i braniteljskih udruga proizašlih iz Domovinskog rata Grada Raba, te Udruga veterana Domovinskog rata Lopar položile su vijence i zapalile svijeće uz središnji križ na gradskom groblju u Rabu, a isto je učinjeno i 15-ak minuta kasnije kod spomenika braniteljima u spomen-parku Boškopini. Na molbu gradonačelnika Nikole Grgurića, na oba je mjesta minutom šutnje odana počast svim poginulim i umrlim braniteljima otoka Raba.

Sveta misa za poginule i umrle hrvatske branitelje održana je s početkom u 9,30 sati u rapskoj katedrali Uznesenja Marijina da bi se nakon toga obilježavanje ovog datuma preselilo u Školsku sportsku dvoranu u kojoj je otvoren malonogometni Memorijalni turnir Željko Borić na kojem su, uz tri malonogometne ekipe rapskih braniteljskih udruga; UDVR Rab, UVDR Rab, UHBDR Domovina 1990.–1995. Grad Rab, nastupile i gostujuće ekipe UDVR Kostrena, UDVR Novi Vinodolski, HVIDR-a Primorsko-goranske županije, UDVR

Rijeka, UVDR Novalja te UVDR Medvida.

Nakon intoniranja himne „Lijepa naša” i pozdrava upućenog svim braniteljima te posebno članovima obitelji pokojnog Željka Borića, predsjednik HČZ – Gradski odbor Rab i koordinatorska udruga branitelja proisteklih iz Domovinskog rata Raba, gosp. Željko Peran još je jednom istaknuo značaj ovakvih mirnodobskih sportskih druženja i jačanja zajedništva u vremenima koja baš i nisu sklona populaciji koja je svojim životom stala u obranu Hrvatske. Dan je zaključen zajedničkim druženjem u prostoru lože u Poslovnom centru Mali Palit, uz prigodni glazbeni program i tradicionalni besplatni gulaš za branitelje i sve građane i prisutne goste Raba.

IZLET U ISTRU, VENECIJU I TRST

Udruga je u razdoblju od 4. do 7. studenog organizirala izlet za sve mještane Lopara u Istru. Tom prigodom bili smo smješteni u Hotelu Poreč u Poreču. Prvog dana posjetili smo nacionalni park Brijuni, a nakon toga razgledali stari grad Poreč. Drugog dana posjetili smo Veneciju, a treći dan posjetili smo Trst. Posljednji dan bili smo u Rovinju, Grožnjanu i Pazinu.

POSJET VUKOVARU

Dana 17. studenog udruga je krenula u Vukovar na sudjelovanje u obilježavanju 24. obljetnice vukovarske tragedije. Oko 16,00 sati stigli smo do kapelice Gospe Spasa na takozvani Kukuruzni put, gdje smo položili cvjetne aranžmane i zapalili svijeće. Oko 19,00 sati brojni Vukovarci, kao i članovi naše udruge, tradicionalno su se okupili kod Opće bolnice Vukovar, a sve povodom sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. godine. Molitve su predvodili mladi Vukovara, potpomognuti pjesmama klape HRM-a Sveti Juraj. U znak sjećanja na žrtve, članovi udruge tradicionalno su zapalili svijeće oko spomen-obilježja u krugu bolnice.

Sljedećeg dana, 18. studenog, obilježena je 24. obljetnica stradanja ovog Grada Heroja. Počast Vukovaru, njegovim braniteljima kao i svim žrtvama, odali su deseci tisuća ljudi

UDRUGE

pristiglih iz svih dijelova Hrvatske i inozemstva. Službeni program obilježavanja vukovarskog stradanja tradicionalno je počeo u dvorištu Opće bolnice, čemu je prisustvovao državni vrh na čelu s predsjednicom Republike Hrvatske Kolindom Grabar-Kitarović. Prigodni program u dvorištu Opće županijske bolnice obilježile su i pjesme Klape HRM-a Sveti Juraj kao i recitacije Darka Milasa i Branka Čulića Vukovarca, a minutom šutnje odana je i počast za sve poginule i nestale u Domovinskom ratu. Obljetnica stradanja Vukovara obilježena je tradicionalnom kolonom sjećanja koja je krenula od bolnice prema Memorijalnom groblju žrtava Domovinskog rata u Vukovaru. Kolonu su predvodile članice i članovi Udruge djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata zajedno s pripadnicima Vukovarske brigade i braniteljskim udrugama

Grada Vukovara. Ondje je služena misa za poginule i nestale Vukovarce, kao i za sve sudionike Domovinskog rata, a predvodio ju je mons. Želimir Puljić, zadarski nadbiskup i predsjednik Hrvatske biskupske konferencije. Ispred središnjeg križa položeni su vijenci i zapaljene su svijeće od strane članova udruge. U povratku s groblja odazvali smo se pozivu HVIDR-e Vukovar na druženje na Mitnici. Na nogometnom igralištu Mitnica ručali smo vojnički grah koje su pripremili naši prijatelji iz Vukovara. Nakon ručka položili smo vijence i upalili svijeće na spomen-obilježju na Ovčari te zatim na spomen-obilježju Blage Zadra na Trpinskoj cesti. Na povratku u Lopar, zastali smo u Zagrebu te na groblju Mirogoj odali počast paljenjem svijeća prvom hrvatskom predsjedniku dr. Franji Tuđmanu.

Crtice iz malih glava

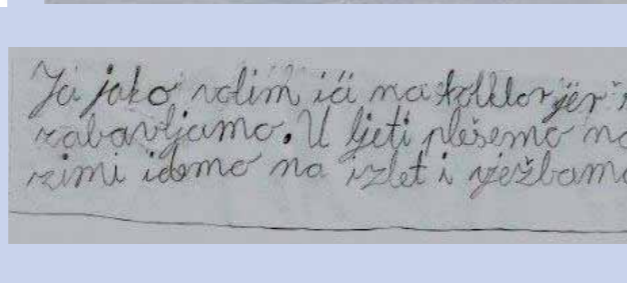
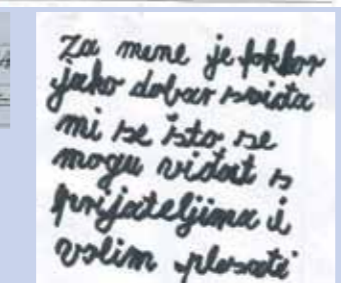
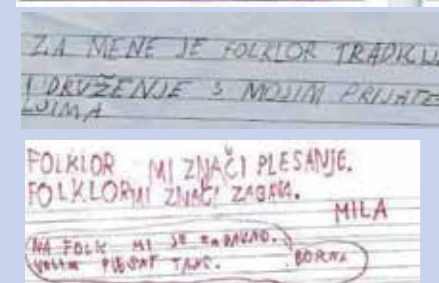
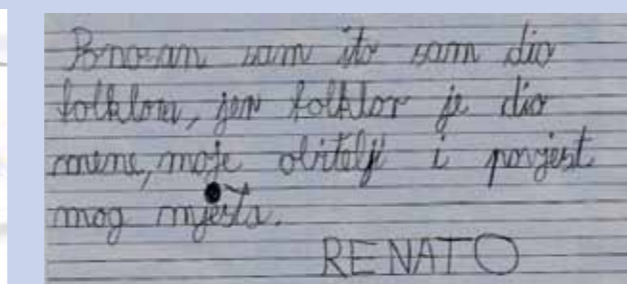
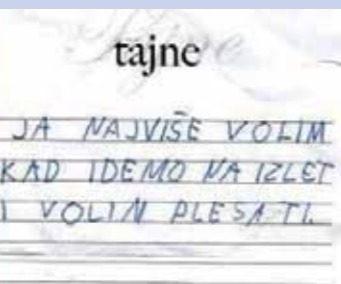
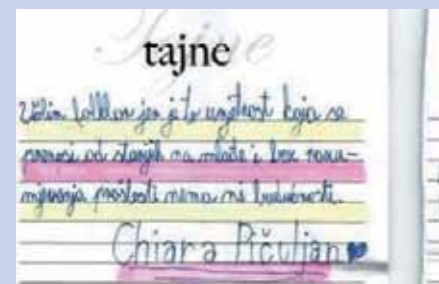
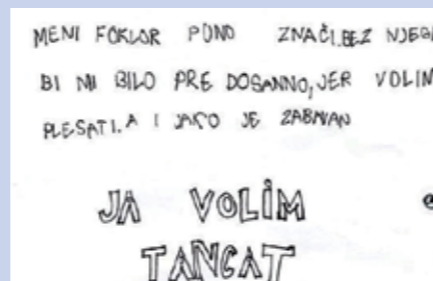
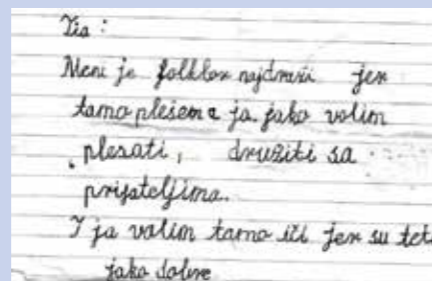
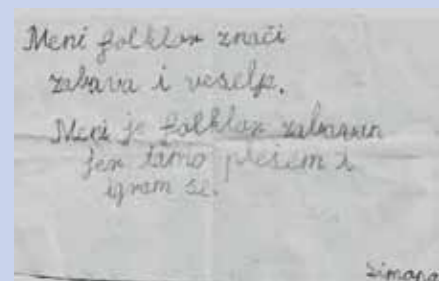
Piše: Upravni odbor KUD-a San Marino

U prošloj Besedi naglasili smo kako vjerujemo da ćemo i dalje u ime svih Loparana kroz folklor pokazivati dio našeg nasljeđa. To smo u ovih par mjeseci za nama i ostvarili te smo zaista „na dobrom putu“ kako smo ranije zaključili.

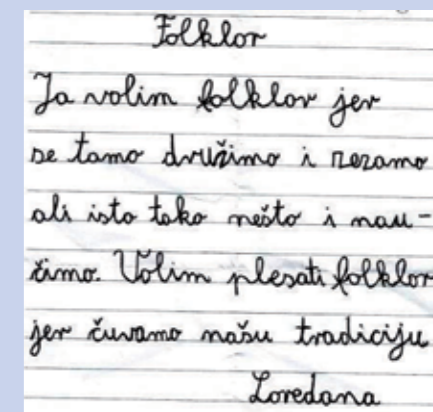
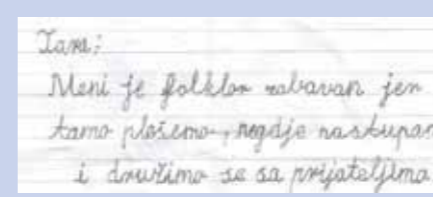
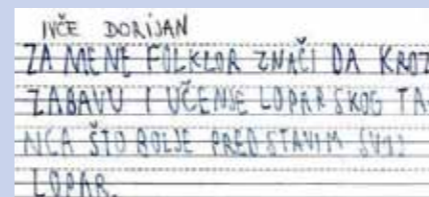
Nanizali su se tu brojni nastupi naših najmlađih članova na terasi TN San Marina, neizostavno smo sudjelovali na Loparskoj noći, a tu su i gostovanja na manifestacijama u Loparu i Rabu.

Ugostili smo KUD Podravec iz Sopja koji su svojim nastupima uveličali događanja u oči Male Gospe.

Kako ovaj prikaz našeg djelovanja ne bi bio izvještaj o radu, zamolili smo male članove da svoje misli o folkloru prenesu na papir. Čitajte i uživajte, a mi smo ovim crticama iz malih glava još jednom potvrdili „da smo na dobrom putu“.

UDRUGE

Izrada i postavljanje jednoobraznog info-sistema uz prilaze loparskim plažama

Piše: Branko Paparić Bane, aktivni član PD-a Kamenjak

Godinama smo bili svjedoci pokušajima adekvatnog obilježavanja raskršća i prilaza loparskim pješčanim uvalama. Izdvajao se novac, birani su izvođači, materijali. Uzalud. Trebalo je vremena da se shvati kako najjeftinija i najlakša rješenja nisu uvijek i najbolja. Trebalo je shvatiti da klimatske uvjete i kvalitetu materijala najbolje znaju ljudi koji žive na otoku. Ljudi koji žive od turizma, koje susrećemo svaki dan, koji za posao garantiraju prisutnošću, a ne oni koji obave posao, pakupe novac i odu bez povratka.

Tako su u Turističkoj zajednici Općine Lopar po uvidu u projektnu dokumentaciju odlučili dati povjerenje domaćim ljudima. Danas vidimo da su bili u pravu.

Ljeto je prošlo, jesen se gubi pod udarima bure. Imali smo rekordnu sezonu po broju gostiju. Signalizacijski sistem s oznakama, info-panoima, putokazima i klupama izdržao je sve to. Netaknut. Osim micanja klupa, sitnih oštećenja, pucanja boje. Ali nije bilo lomljenja, truleži, pucanja, čupanja. I naši gosti su prepoznali promjenu na bolje. Bilo je pohvala, priznanja, tapšanja po ramenu. Kako od kupača tako i od šetača, kojih iz godine u godinu ima sve više. Prepoznali su projekt i u Javnoj ustanovi Priroda koja brine o zaštićenom krajobrazu Lopar te djelomično sufinancirali realizaciju posla.

Kako se stvar pokrenula? Ideja je rođena na našim planinarskim izletima po zemljama našeg okruženja. Isto kao naši gosti tako nekakav red, suživot s prirodom. Tople materijale, sitnice neupadljivo umetnute u okoliš. Nekako posramljeni vraćali smo se jer smo znali da je i naš Lopar lijep, da je predivan, najljepši. Triba samo sabrat mrvice i načiniti priču. Ča naš gost mora bit latalica, gubit se po gušću i poč doma da susedu ne zna reč ni besede o Loparu? Ne, prvi su rekli Bane i Ivo. I kinnuli smo im. Napraviti ćemo to pa i bolje. Zaslužil je to naš kraj. Zadužil nas je, taj ki ga je stvoril, ki nam ga je dal!

Idejno rješenje projekta

Sam projekt prostorno obuhvaća prilaze vanjskim uvalama loparskog poluotoka. Pokrivene su uvale Ciganka, Sturić, Dubac, Podšilo, Saramić-Sahara i Zastolac. Sadržaj se sastoji od nekoliko odvojenih cjelina:

1. Putokazi na raskršćima te uz glavne staze prema uvalama.
2. Info-panoi za pojedine uvale, na mjestu gdje je navedena uvala najuočljivija.
3. Obavijesne ploče o vremenskom periodu razgradnje bačenog materijala (smeća) u prirodi.
4. Izrada klupa i postavljanje na vidicima, odnosno odmorištima.
5. Montaža ortofoto snimaka.
6. Sitni popravci na stazama.

Izradu projektne dokumentacije i realizaciju projekta preuzela je firma IRC d.o.o., registrirana za tu djelatnost, uz suglasnost TZO Lopar i Javne ustanove Priroda iz Rijeke.

PUTOKAZI

Putokazi (cca. 50 kom) sastoje se od akacijevih kolaca duljine 2,80 m, promjera 10–15 cm, te akacijevih tablica dimenzije 50x15x2 cm. Materijal je prirodno sušen pet godina. Slova na

UDRUGE

tabelicama su rađena CNC glodalicom, dubine 5 mm i ofarbana crvenom bojom za drvo. Table su pet puta obrađene zaštitnim premazima. Kolci su isto pet puta premazani, a dodatno je zaštićen dio koji ulazi u zemlju. Oba elementa spajana su nehrđajućim materijalom. Putokazi su ukopani na dubini od 50–70 cm te učvršćeni kamenjem i betonom.

INFO-PANOI

Info-panoi (6 kom) sastoje se od:

1. Akacijevih ploča dimenzija 100x40x4 cm
2. Akacijevih ploča dimenzija 100x20x4 cm
3. Dvaju akacijevih nosivih kolaca od 2,80 m
4. Tekstualnih i slikovnih materijala koji su na pločama rađeni od kombinacije plastike i eloksiranog aluminijsa.

Akacijeve ploče (tavaluni) sušene su nekoliko godina kako bi se spriječio pucanje drva i zaštićene su s nekoliko slojeva zaštitnih premaza. Gornje veće ploče namijenjene su info sadržaju, donje obavijestima. Na donjima pločama glodalicom je izrađeno znakovlje o zabrani bacanja smeća, paljenju vatre te zabrani logorovanja. Zapisan je i broj 112 kojeg zovemo u slučaju nesreće.

Nosivi kolci ukopani su na 80 cm dubine i učvršćeni betonom. Pano je postavljen na frekventnom i vidnom mjestu, a okoliš počišćen. Tekstualni i slikovni materijal rađen je od materijala otpornog na atmosferilije, lijepljen na drvenu podlogu. Svaki pano ima sliku svoje uvale. Tekstualni dio rađen je na šest jezika. Pored hrvatskog tu su još engleski, njemački, talijanski, slovenski i mađarski. Na šest panoa obrađeno je i šest tematskih sklopova kroz koje gost dobiva jasniju sliku o mjestu na kojem provodi odmor. Pored nekoliko riječi o pojedinoj uvali, obrađeni su botanika, geologija, arheologija, ribe, školjke te rakovi i mekušci.

PLOČE O VREMENSKOM PERIODU RAZGRADNJE BAČENOG SMEĆA

Ploča (10 kom) u kombinaciji prešane plastike i eloksiranog aluminijsa dimenzija 70x50x0,3 cm. Na njoj je vrlo slikovito prikazan period razgradnje bačenog otpada u prirodi. Navodi se koliko desetaka i stotina godina se razgrađuje recimo limenka

piva, novinski papir, plastična vrećica, plastična boca, staklena čaša, ...

Ploče su od nehrđajućih materijala učvršćene na akacijeve kolce u neposrednoj blizini info-panoa.

KLUPE

Jednostavne klupe (6 kom) od pola borovog trupca dužine od 1,5 m do 2 m, visine 0,5 m, smještene su u blizini info-panoa, odnosno na prikladnom mjestu u njegovoj blizini. Drvo je obrađeno blanjom, ne previše kako bi se zadržao prirodan izgled te zaštićeno tamnim zaštitnim premazom. Kako je na našim stazama sve više šetača, klupe su namijenjene baš njima.

MONTAŽA ORTOFOTO SNIMAKA

Dodatno smo na zamolbu TZO Lopar postavili 10 ortofoto snimaka loparskog poluotoka. Snimke dimenzije 50x50 cm izrađene su od prešane plastike i montirane na akacijeve nosače, ukopane u zemlju 0,5 m i učvršćene betonom. Nosači su zaštićeni tamnim premazom. Snimke su postavljene na raskršćima te mjestima gdje je najveća koncentracija ljudi.

DODATNE RADNJE UZ STAZE

Kod postavljanja oznaka i sadržaja trebalo je pripremiti teren. Maknuti granje i grmlje, iskopati jame, sakupiti kamenje, očistiti okoliš od smeća. Na nekim mjestima proširili smo ulaz prema uvali. Bilo je i micanja starih, uništenih oznaka.

PREPORUKE:

1. Na mjestima gdje su panoi i klupe trebalo bi postaviti koševce za smeće od prirodnih materijala i redovito ih prazniti.
2. Postavljeno nije vječno, treba održavati i dopunjavati sadržaj.
3. Šumarija treba čistiti šumu kako bi staze ostale prohodne.
4. Označiti staze internacionalnim međunarodnim oznakama.
5. Akcije čišćenja organizirati u jesen, prije zimskih jakih bura koje raznose smeće.
6. Staze prirodnim materijalima zaštititi od erozije.
7. Organizirati izlete za turiste kroz loparski gušč.
8. Izraditi prospekte staza.
9. Postaviti glavni veliki ortofoto panel po ulazu u Lopar.
10. ....

Lovačko društvo Kuna

Piše: Oliver Pičuljan,
tajnik

Lovačko društvo Kuna Lopar jedna je od najstarijih udruga na području Općine Lopar. Djeluje od 1996. godine, a u trenutku osnutka brojila je 15 članova. U vremenskom razdoblju do 2015. godine broj članova se povećavao te društvo trenutno broji 35 članova. Društvo gospodari lovištem Sv. Grgur i Goli otok. Tijekom lovne sezone 2014./2015. izvršen je niz aktivnosti i radnji u cilju unapređenja lovišta; izrada LTO unutar lovišta (čeka, hranilica, pojilišta...), nabavljene su tri automatske

hranilice za dohranu divljači, pristupili smo dobavi više jedinki jelena lopatara (*Capreolus capreolus* L.) radi postizanja bolje kvalitete matičnog fonda. Tome svjedoče brojne fotografije i video-zapisi posjetitelja lovišta Sv. Grgur. To govori u prilog tome da smo na pravom putu i da moramo uložiti još veće napore i sredstva kako bismo obogatili našu turističku ponudu i postigli što bolje rezultate u lovnom turizmu. Članovi Društva aktivni su u Lovištima diljem Lijepe Naše, a najčešći smo

UDRUGE

gosti našeg prijateljskog Lovačkog društva Šljuka Lasinja. Članovi LD Kuna Lopar odazvali su se pozivu Hrvatskog lovačkog saveza i dana 7. studenog 2015. godine nazočili smo svečanoj akademiji u KD Vatroslava Lisinskog povodom 90. obljetnice Hrvatskog lovačkog saveza pod pokroviteljstvom Predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović, a pod nazivom Hrvatsko lovstvo, nacionalno bogatstvo 1925.–2015. Povodom svečanosti obilježavanja spomendana Sv. Huberta i 90. godišnjice HLS-a služeno je svečano euharistijsko slavlje u katedrali Uzašašća Blažene Djevice Marije u Zagrebu. Svečanosti je nazočilo 1800 lovkinja i lovaca u prisutnosti izaslanika Predsjednice Republike Hrvatske generala Mladena Markača, gradonačelnika Milana Bandića te predstavnika stranih lovačkih udruženja Filipa Sagata iz FACE-a, Bernarda Lozea iz CIC-a i mnogih drugih koji su uveličali proslavu rođendana HLS-a. Pristupili smo postupku legalizacije Lovačke kuće te se nadamo da ćemo uz potporu Općine Lopar do kraja 2015. godine to i okončati. Za uređenje očekujemo dio sredstava i od Primorsko-goranske županije. Nazočili smo nizu sastanaka organiziranih od strane Primorsko-goranske županije, Grada Raba, Općine Lopar, HLS Primorsko-goranske županije, u svrhu razrješenja problema lovišta VIII/102 – Rab, ali nismo postigli željeni rezultat. Lovište je i dalje povjereno na čuvanje HLS-u Primorsko-goranske županije zbog raskida

ugovora s LD Kunić Rab (zbog nepoštivanja sporazuma). Očekujemo uskoro raspisivanje natječaja Primorsko-goranske županije i odabir novog lovozakupnika lovišta Rab jer dogovor do danas nije postignut. Dobro surađujemo sa svim udrugama i institucijama, rado se odazivamo na sve manifestacije i događaje (očuvanje okoliša i zaštita prirode, pučke fešte...). Sudjelovali smo u organizaciji obilježavanja 300. obljetnice Župe sv. Ivana Krstitelja Lopar i to pripremom lovačkog gulaša za sve posjetioce. Zahvaljujemo svim članovima na predanom radu te očekujemo dobru lovnu sezonu 2015./2016. Svim čitateljima Besede želimo sretne i blagoslovljene predstojeće blagdane, a kolegama lovcima dobru kob!

Športsko-ribolovno društvo Lopar – Črnika

Piše: Branko Jerić,
predsjednik

U ribarskoj kući u Loparu 27. rujna održana je redovna skupština Športsko-ribolovnog društva Lopar – Črnika. Među važnijim točkama dnevnog reda bile su izmjene statuta te izbor predsjedništva.

Predsjednikom društva imenovan je Branko Jerić, dopredsjednikom Predrag Andreškić, a tajnikom i likvidatorom Dario Ivče. Ostalim članovima predsjedništva imenovani su Slavko Ivanić, Josip Ivanić, Ivan Ivanić, Grga Ivče, Josip Pirić, Darko Pećarina, Vlado Paparić, Jadranko Jerić, Darko Jerić, Saša Škarić, a članovima nadzornog odbora Marin Mušćo (predsjednik), Šime Stolčić te Ivan Matahlija.

Donesen je plan rada za 2016. godinu u kojem se ističe nastavak radova na ribarskoj kući, sudjelovanje u akcijama čišćenja priobalja, organizacija udičarenja i lignjarenja, sudjelovanje u manifestacijama Ribarske fešte te Loparska noć, edukacija mještana o izradi ribolovnog alata te izrada Facebook i internet stranice udruge. Na skupštini je dogovorena organizacija udičarenja koje je održano 8. listopada te lignjarenja.

Prvo mjesto održanog udičarenja osvojili su Nenad Matahlija i Kabil Mujkić, drugo mjesto Josip Pirić i Predrag Andreškić, a treće mjesto Marin Pećarina i Denis Mušćo.

FOTOREPORTAŽA

KULTURA

Piše: Marin Mušćo, direktor TZO Lopar

4. Smotra klapa Posle kampanela

I ove godine, već četvrti put zaredom, na dan Župe Sv. Ivana Krstitelja (Ivanje), održana je smotra klapa Posle kampanela. Za sve okupljene mještane i goste, trg ispred crkve bio je premalen, a nitko nije krio oduševljenje izvedenim skladbama. Uz domaće Pučke pjevače i klapu Sveti Marin, po prvi put nastupila je i ženska klapa Užanca te rapske klapa Sozal, Eufemija i Rab. Svojom nazočnošću smotru su uveličale i gostujuće klapa Certissa iz Đakova i Reful iz Rijeke. Nakon izvedenih pjesama, svim sudionicima prigodne zahvalnice i poklone uručili su načelnik Općine Lopar Alen Andreškić i predsjednik Općinskog vijeća Damir Paparić. Umjetnički ravnatelj smotre bio je Miljenko Vidas - Kery koji je domaćinima i organizatorima, Općini Lopar i Turističkoj zajednici Općine Lopar, svečano uručio stihove autorske pjesme „Lopar misto moje”. Nakon toga, pjesma je premijerno izvedena od strane svih sudionika smotre, a prigodno druženje uz pjesmu nastavljeno je do dugo u noć.

Pješčane skulpture i ovog ljeta preplavile Rajsku plažu

I ovog lipnja Rajsku plažu krasile su majstorije skulptura u pijesku. Od 16. do 20. lipnja održano je peto izdanje Festivala skulpture u pijesku u organizaciji Turističke zajednice Općine Lopar.

Festival se odvijao u dvije kategorije: natjecanje u izradi pješčane skulpture i natjecanje u izradi najbolje fotografije na temu pijeska.

Prvo mjesto u kategoriji skulpture osvojila je skulptura „Žabe” dviju zagrebačkih studentica kiparstva pred diplomom, Jelene Mavrić i Martine Vrbljanin, drugo mjesto zauzela je skulptura „Lav” akademskih kiparica iz Zagreba, Rebecce Galvan-Glušac i Medarde Pačk, a treće mjesto pripalo je skulpturi „Rak” akademskog kipara Ivana Mladenovića i akademske slikarice Alise Ramić.

Što se pak foto-natječaja tiče, žiri kojeg je predvodila povjesničarka umjetnosti Sanda Bajzek Stanačev, najuspješnijom je proglasio fotografiju 11-godišnjeg Ivana Lukasa Andreškića iz Lopara, na drugom je mjestu fotografija poznatog rapskog fotografa Gorana Novotnija, a treću najuspješniju fotografiju potpisuje Đemšid Tunjić iz Zagreba.

Na ovogodišnjem Festivalu skulpture u pijesku sudjelovale su četiri diplomirane skulptorice, jedan diplomirani kipar te sedam studenata Likovne akademije. I ove godine umjetnički voditelj Festivala bio je naš poznati akademski slikar Zlatko Kauzlarić-Atač, kojem već drugu godinu zaredom pomaže akademska skulptorica Paula Banić.

Sudjelovanje umjetnica iz Italije i Bugarske, Valerie Caldare i Elline Tončeve, dalo je Festivalu međunarodni karakter.

KULTURA

Lopar u ritmovima sambe

Piše: Marin Mušćo, direktor TZO Lopar

Rajska plaža ove godine je po četvrti put ugostila Festival sambe koji je privukao više od pet tisuća posjetitelja.

Oko stotinu plesača i svirača iz Austrije, Bosne i Hercegovine, Mađarske, Slovenije i Hrvatske prošlo je Loparom u jednosatnoj povorci. Povratkom na plažu počelo je samba ludilo koje je potrajalo do ranih jutarnjih sati. Prvi je nastupio Sarajevo drum orchestra pojačan s tri atraktivne brazilske plesačice koje žive u Italiji. Uslijedio je nastup Capoeire Rijeka, Zumbe Rijeka i rapske plesne skupine Sport life. Iz Beča je na ovogodišnji festival došla samba skupina Maracatu, dok su Mađarsku zastupala šestorica bubnjara pod imenom Drumsters. Finale lude noći tijekom koje su brojni plesači ispred bine uživali u samba ritmovima, dogodio se u sitnim satima nastupom glazbenika s Kube okupljenih u Cuba team bend.

Imperilal d.d. se sa svojim djelatnicima i ove godine potrudio pratiti Festival sambe ugostiteljskom ponudom u kojoj su bili brojni kokteli jela iz Brazila, kao što su tortille, feijoada de Brasil...

9. Loparska noć - povratak korijenima

Piše: Tonka Kavran, ravnateljica CZK Lopar

U četvrtak, 13. kolovoza, na šetnici ispred Turističkog naselja San Marino započela je već tradicionalna manifestacija Loparska noć – povratak korijenima.

Riječ je o manifestaciji u organizaciji Turističke zajednice Lopar, Centra za kulturu Lopar i Općine Lopar kojom se, u suradnji s članovima udruga i mještanima Lopara, već devetu godinu zaredom nastoje prezentirati tradicionalni običaji i zanati mjesta Lopar, a sa svrhom njihova očuvanja, prenošenja na mlađe generacije te obogaćivanja turističke ponude kvalitetnim kulturnim sadržajima.

S prvim mrakom, šetnica iznad poznate Rajske plaže te sama plaža utonuli su u neka minula vremena. Šetnicu je preplavilo 150-ak kostimiranih sudionika koji su, od onih najmlađih do najstarijih, do kasnih večernjih sati vrijedno prezentirali različite običaje i zanate karakteristične za loparsku tradiciju. Brojni domaći i strani posjetitelji ondje su mogli vidjeti krpanje i potezanje mreža, mljevenje žita, miješanje tijesta, mašćenje grožza, pečenje rakije, vrcanje meda, popravljavanje

KULTURA

Piše: Tonka Kavran, ravnateljica CZK Lopar

kaića, boćanje, ručni rad, pletenje konopa, kovanje i još mnogo toga, a najmlađi su se mogli zabaviti na vrtuljku s košarama. Neke od atrakcija večeri bili su magarac Bendžo i dvije ovčice koje su strpljivo i profesionalno odradile svoj dio posla.

Mogle su se kušati delicije poput domaćeg sira, pršuta, salate od hobotnice, fritula, šuljičića, medenjaka, saća, rakije, vina i likera. Kao uspomenu na ovu prekrasnu večer turisti su kući mogli ponijeti bubicu i druge proizvode od lavande, potkovicu s vlastitim imenom i druge prigodne suvenire ili domaći med te različite rakije i likere.

Uz samu prezentaciju starih običaja i zanata, program je bio obogaćen tradicionalnim ribolovom mrežom potegačom te nastupima folklornih skupina Kulturno-umjetničkog društva San Marino, a iznenađenje večeri bile su finalistice izbora za Kraljicu Jadrana koje su prošetale šetnicom, predvođene aktualnom Kraljicom Hrvatske Tinom Živković koja je bila odjevena u tradicionalnu loparsku narodnu nošnju.

Kraj manifestacije najavljen je simboličnim ispraćajem sv. Marina i sv. Lea, dvojice klamenoklesara podrijetlom iz Lopara koji su prema legendi osnovali gradove San Marino i San Leo u Italiji, a sv. Marin i danas se smatra zaštitnikom Općine Lopar.

Izložba slika Barbare Isak

U sklopu obilježavanja Dana Općine Lopar te blagdana Male Gospe, u petak 4. rujna, u kongresnoj dvorani Turističkog naselja San Marino, otvorena je izložba slika „Sail Away“.

Na izložbi je izloženo tridesetak radova, pretežno akvarela s motivima jedrenjaka, akademske slikarice Barbare Isak. Autorica je do sada izlagala na brojnim domaćim i međunarodnim izložbama, a u Loparu se publici prvi put predstavila i samostalno. Sama autorica u katalogu je izložbe istaknula da su njeni radovi inspirirani solju, morem, suncem i burom za jedne od dugih rapskih zima.

KULTURA

Piše: Tonka Kavran, ravnateljica CZK Lopar

2. Eko-etno fest

U nedjelju, 6. rujna, u sklopu programa obilježavanja Dana Općine Lopar te proslave blagdana Male Gospe, u šatoru Melak održan je Eko-etno fest.

S ciljem očuvanja narodnih običaja i lokalne tradicije te njihova prenošenja mlađim generacijama, Općina Lopar, Turistička zajednica Općine Lopar i Centar za kulturu Lopar, prošle su godine, uz već tradicionalnu Loparsku noć, pokrenuli i ovu manifestaciju.

Uz centralni dio kulturno-umjetničkog programa koji je uključivao smotru miha te nastupe folklornih skupina i tamburaša, posjetitelji su mogli razgledati i izložbu autohtonih proizvoda te kušati neke od domaćih specijaliteta u bogatoj gastro ponudi.

Na početku večeri prisutnima se obratio načelnik Općine Lopar Alen Andreškić, a zatim je uslijedio prigodan program koji je započeo, te u kasnim večernjim satima završio, nastupima tamburaškog sastava Sopjanski bećari. Između nastupa tamburaša, svirači miha i gajdi prezentirali su umijeće sviranja na tim tradicionalnim narodnim puhačkim glazbalima koja su se nekada svirala na našim prostorima.

Sviranja miha prezentirali su Anđelo Brna, Bruno Škarić, Ivan Blagdan i Gabriel Gušić s Raba te Mario Mužić s Cresa, a zvijezda večeri bio je Stjepan Večković, član Ansambla narodnih plesova i pjesama LADO, koji je na gajdama odsvirao nekoliko pjesama uz pratnju Tomislava Geca i Kristine Horvatić, članova

Hrvatskog gajdaškog orkestra. Uz nastupe svirača u programu su sudjelovale i folklorne skupine Kulturno-umjetničkog društva San Marino, folklorna skupina Udruge umirovljenika otoka Raba te Kulturno-umjetničko društvo Podravec Sopje.

Na kraju manifestacije sudionicima programa i izlagačima autohtonih proizvoda dodijeljene su zahvalnice za sudjelovanje.

Proslava Male Gospe

Ovogodišnji bogati petodnevni program proslave Dana Općine Lopar i blagdana Male Gospe započeo je u petak, 4. rujna. Uz svečanu sjednicu Općinskog vijeća Općine Lopar, polaganje vijenaca na mjesnu groblju te svete mise u kapeli sv. Nikole na rtu Sorinj i crkvi Rođenja Marijina, odvijala su se i brojna druga kulturna, sportska i zabavna događanja poput Spinning in Paradise turnira u frizbiju, malonogometnog turnira, izložbe slika B. Isak, koncerta S. Vuca i J. Lenny, defilea motora, motosusreta MK Rab, Eko-etno festa i smotre miha.

Program je završio u utorak, 8. rujna, svečanom proslavom blagdana Male Gospe, koja je, kako to običava, bila popraćena velikom feštom u šatoru Melak te bogatim sajmom na kojemu se moglo pronaći za svakoga ponešto. Tijekom dana, u crkvi Rođenja Marijina uz koju se veže loparsko štovanje Male Gospe, održane su svete mise, a u večernjim satima u šatoru je započeo kulturno-umjetnički program u kojem su sudjelovale folklorne skupine Kulturno-umjetničkog društva San Marino, svirači miha Bruno Škarić i Ivan Blagdan, Loparski pučki pjevači te plesna skupina Športsko-ribolovnog kluba Tunera. Nakon toga, uslijedio je nastup grupe Blitz, a zatim i zvijezde večeri Guliana koji je oduševio mnogobrojnu publiku.

Kako to tradicionalno biva, ovogodišnja proslava Male Gospe okupila je u Loparu sve Rabljane, ali i brojne hodočasnike, rodbinu, prijatelje i goste mjesta Lopar.

KULTURA

Piše: Tonka Kavran, ravnateljica CZK Lopar

Ciklus kreativnih radionica za djecu

Kamenčić po kamenčić – slika

Tijekom kolovoza i rujna u Loparu je organiziran ciklus od nekoliko likovnih i literarnih radionica za djecu različita uzrasta u organizaciji Centra za kulturu Lopar.

U nedjelju, 23. kolovoza, u prostoru Dobrovoljnog vatrogasnog društva Lopar održana je prva u nizu likovnih radionica koju je vodila magistra likovne pedagogije Nives Gvačić. Na radionici je sudjelovalo tridesetak djece različita uzrasta koja su, koristeći stare pločice, stakalca, školjkice, pužice, komadiće krede, kamenčiće i drugo, izrađivala mozaike na temu mora. Voditeljica je sudionike upoznala s tehnikama izrade mozaika, a zatim su prionuli radu. Najprije su na podlozi ugljenom iscrtavali motive, a zatim su počeli sa samim slaganjem i lijepljenjem mozaika koje su na kraju i fugirali. Radionica je rezultirala vrlo kreativnim radovima s motivima poput valova, morskog dna, brodića, ribica, hobotnica i morskih konjica, a djeca su se tom prilikom dobro zabavila i upoznala s osnovama tehnika izrade mozaika.

Također, pod vodstvom Nives Gvačić, sljedeće nedjelje, 30. kolovoza, na Rajskoj plaži održana je još jedna kreativna radionica za djecu. Na radionici je sudjelovalo dvadesetak učesnika koji su izrađivali nakit i druge ukrase koristeći školjkice, pužice, naplavine i stakalca koja se mogu pronaći na rapskim plažama. Uz male Loparane, na radionici su sudjelovali i turisti koji su se zatekli na Rajskoj plaži.

Što smo radili s riječima?

U subotu, 19. rujna, u prostoru Dobrovoljnog vatrogasnog društva Lopar održana je radionica „Što da radim s riječima?“ povodom obilježavanja Europskog tjedna pismenosti (8. – 17. rujna), koju je vodila profesorica hrvatskog jezika i književnosti te školska knjižničarka Mona Othman.

Radionica je bila namijenjena prvenstveno djeci uzrasta 10–14 godina, no odazvali su se i poneki odrasli koji su zajedno s djecom na vrlo kreativan i zanimljiv način saznali ponešto novo o jezičnim funkcijama i pritom se dobro zabavili. Voditeljica je sudionicima na početku pročitala priču „Velika tvornica riječi“ nagrađivane belgijske spisateljice Agnès de Lestrade, a zatim je s njima razgovarala o tome gdje i kako nastaju riječi te koja je njihova uloga. Poslije toga djeca su izvlačila kartice s riječima koje su pantomimom ili drugim riječima morala objasniti ostalima, a nakon toga uslijedili su kreativni zadaci vezani uz dobivene riječi. Radionica je rezultirala zanimljivim literarnim uradcima, a za one kojima je ponestalo nadahnuća, voditeljica je pripremila i pokoju kapljicu inspiracije.

KULTURA

Piše: Tonka Kavran, ravnateljica CZK Lopar

Kastavske klape oduševile loparsku publiku

Unatoč naglom zahlađenju, olujnoj buri, zatvorenim cestama i neredovitim trajektnim linijama koje su nas pomalo zatekle, iako je kalendarski zima već pred vratima, u nedjelju 22. studenog u prostoru Područne škole Lopar održan je sjajan koncert ženske i muške klape Kastav.

Riječ je o klapama koje su osnovane devedesetih godina te gotovo od samih početaka kontinuirano djeluju pod umjetničkim ravnanjem Saše Matovine, zorskog pjevača opernog zbora ansambla Opere HNK Ivana pl. Zajca u Rijeci. Za sobom imaju brojne zapažene nastupe, priznanja i nagrade osvojene u zemlji i inozemstvu, među kojima možemo istaknuti nagrade stručnog žirija na Festivalu dalmatinskih klapa Omiš te Festivalu istarskih klapa u Buzetu, kao i zlatne medalje osvojene na 8. Zborskoj olimpijadi – 8th World Choir Games u Latviji i 2. Zborskoj olimpijadi u Južnoj Koreji, Međunarodnom zborskom festivalu Torre del Lago Puccini u Italiji te 11. Međunarodnom natjecanju zborova The Singing World u Rusiji. Usmjerene su očuvanju napjeva Hrvatskog primorja, Istre i Dalmacije, a njihov kontinuirani rad rezultirao je objavljivanjem nekoliko zapaženih nosača zvuka.

Gostovanje u Loparu u organizaciji Centra za kulturu Lopar prvo je u nizu kulturnih događanja predviđenih tijekom studenog, prosinca i siječnja, koja su financirana sredstvima Primorsko-goranske županije na temelju Izmjena i dopuna proračuna za 2015. godinu.

Svojim virtuoznim izvedbama, spontanošću i neposrednošću u komunikaciji, kastavske klape oduševile su publiku te svima onima koji nisu bili u mogućnosti doći na koncert, zaista može biti žao.

Na kraju koncerta, predstavnici loparskih klapa, ženske klape Užanca te muške klape Sv. Marin, uručili su kastavskim klapama prigodne poklone kao znak pažnje.

POZIVNICA

Piše: Tonka Kavran, ravnateljica CZK Lopar

Kraj stare te početak nove godine u znaku kulturnih događanja

Božićno-novogodišnje razdoblje obično je u znaku druženja i brojnih društvenih događanja, pa tako i u Loparu. Uz neka već tradicionalna zbivanja poput postavljanja jasli, Božićnog sajma i Koncerta došašća, ove nas godine očekuju i neka dodatna.

Božićni sajam Područne škole Lopar moći će se posjetiti 16. prosinca od 9,30 do 12,00 sati na školskom igralištu. Učenici Područne škole te polaznici Dječjeg vrtića Pahuljica ondje će prodavati različite rukotvorine, a prikupljena sredstva bit će donirana knjižnici Osnovne škole Ivana Rabljanina Rab u svrhu obnavljanja knjižnog fonda.

Četiri dana kasnije, 20. prosinca s početkom u 18,00 sati, u župnoj crkvi održat će se **Koncert došašća** na kojem će, uz ženski zbor Murtela, žensku klapu Užanca, mušku klapu Sv. Marin te Pučke pjevače iz Lopara, sudjelovati i mješoviti pjevački zbor Refuli iz Raba.

Izmjenama i dopunama proračuna Primorsko-goranske županije osigurana su financijska sredstva za izvođenje glazbenih programa i promociju autora u Gorskom kotaru i na kvarnerskim otocima. Temeljem prijave, Centru za kulturu Lopar odobreno je nekoliko programa čija je realizacija predviđena krajem ove te početkom sljedeće godine. Na taj način u studenom je organiziran koncert ženske i muške klape Kastav, a 16. prosinca predviđen je **koncert Zbora Opere HNK Ivana pl. Zajca Rijeka** koji će se održati u župnoj crkvi sv. Ivana Krstitelja s početkom u 19,00 sati.

Tijekom siječnja u planu je **promocija knjige „Zeleno i Plavo na pjate” Damjana Miletića** na kojoj će kao gošća sudjelovati natjecateljica The Voice-a Božidarka Matija Čerina. Za nešto mlađe u planu je organizacija **edukativnog programa „Jazz na kotačima na otocima Kvarnera”**, a za one najmlađe gostovanje i promocija slikovnica **„Pričice za razvoj djeteta”** našeg istaknutog književnika, publiciste i novinara **Mladena Kušeca**.

DJEČJI KUTAK

Piše: Tonka Kavran, ravnateljica CZK Lopar

Učenici Područne škole Lopar obilježili Dan kruha i zahvalnosti za plodove zemlje

Učenici Područne škole Lopar u srijedu, 21. listopada, obilježili su Dan kruha i zahvalnosti za plodove zemlje i pritom se počastili krušnim proizvodima koje su pripremili zajedno sa svojim učiteljicama.

Djeca su u školu donijela bundeve, jabuke, dunje, nar, lješnjake, orahe, bademe, kestene, šipak i druge plodove jeseni kojima su ukasila stol i prionula sjeckanju i ribanju jabuka te miješenju tijesta. Uz budno oko i upute učiteljica, učenici su prema tradicionalnim receptima napravili štrudlu od jabuka te hrostuli i šuljčići, a budući da se u listopadu obilježava i Dan jabuka, skuhalo su ukusan kompot te u posebnom uređaju sušili jabuke i pripremili zdravi međuobrok. Nakon toga postavili su stol i uživali u plodovima svojih ruku, a zatim su svojim posjetom iznenadili polaznike Dječjeg vrtića Pahuljica i djelatnike Općine Lopar i počastili ih svojim slasticama.

Pismo sv. Nikole djeci Lopara

Piše: sv. Nikola,
zaštitnik djece, pomoraca i putnika

Draga djeco, vi već sigurno znate da mene smatraju zaštitnikom putnika, pomoraca i djece. To zapravo znači da posebno volim i čuvam upravo vas. Zbog toga sam odlučio darivati vas svake godine na svoj imendan, 6. prosinca. Vi to dobro znate pa me na prozorima diljem svijeta dočekaju ulaštene čizmice u koje kradom ubacim

darak, a katkad i pokoju šibu. Ove godine odlučio sam krenuti malo ranije kako bih vas iznenadio, no čini se da vam je netko to prišapnuo pa ste vi iznenadili mene. Zaključio sam da je to morao biti Krampus te sam ga za kaznu ove godine odlučio ostaviti kod kuće. I nisam požalio jer za šibama u Loparu baš i nije bilo potrebe. Gotovo sva djeca u svojim su se pismima opisala kao dobra, poslušna, pristojna i vrijedna, a kako znam da među djecom uvijek ima i nestašluka, odlučio sam to provjeriti. I tako sam u petak kradom ušao kroz prozor zbornice u školu, namjestio svoju biskupsku kapu koja mi se malo nakrivila, popravio odjeću i odjednom začuo: „Dođi sv. Nikola; dođi sv. Nikola, dođi sv. Nikola...” Bilo mi je to malo čudno te sam se s oprezom spustio niz stepenice u prizemlje škole, a onda me zateklo veliko iznenađenje. Sva djeca znala su da ja dolazim! I ne samo da su znala, nego su meni u čast, sa svojim odgajateljicama i učiteljicama, pripremila prekrasan program te sam cijelo jutro uživao u pjesmi, recitacijama i igrokazima. Nakon ugodnog i razigranog druženja s loparskim đacima i vrtičarima, počela su stizati i druga djeca, oni maleni koji još ne idu ni u vrtić, ni u školu. I u tom dijelu također moram pohvaliti Gljivice i Zečice te sve učenike škole koji su za svoje male sumještane još jednom ponovili prekrasan program. I što mi je onda preostajalo nego darivati vas najljepšim poklonima koje sam sa sobom ponio! Naravno, među vama se sigurno našao i netko tko nije dobio baš ono što je očekivao, no na svijetu ima tako mnogo djece da se sv. Nikola katkad zbuni, katkad mu se pomiješaju darovi, a katkad

DJEČJI KUTAK

jednostavno ne može baš svakome udovoljiti. Važno je to, draga djeco, da vi znate da ja mislim na vas i da vas čuvam, a pokloni su ionako samo mali znak pažnje. U Loparu mi je zaista bilo jako lijepo i sljedeće ću vas godine sigurno ponovno posjetiti. Da ne bi bilo šiba, budite dobri, poslušni, pristojni i vrijedni. Slušajte svoje roditelje, bake, djedove, odgajateljice i učiteljice, ali i jedni druge!

Hvala vam što nas svakodnevno puštate u svoj život...

Piše: Katja Šanić i Snježana Balen,
odgajateljice DV-a Pahuljica

„Kad bih sve ljudske i andeoske jezike govorio, a ljubavi ne bih imao, bio bih poput mjedi što ječi ili cimbal što zveči...”

Iz Prve poslanice Korinćanima

Početak pedagoške godine, za djecu polaznike vrtića u Loparu, bio je pun promjena. Odgajateljice Tamaru i Kristinu zamijenile smo mi, odgajateljice Katja Šanić i Snježana Balen. Iako nismo mogle predvidjeti ishod, nismo previše iznenađene što smo vrlo dobro prihvaćene od strane djece i roditelja. Radosne smo što je zahvaljujući Općini Lopar stari namještaj u vrtiću zamijenjen novim, a uspjeli smo i dogovoriti bojanje zidova te time pridonijeti da prostor u vrtiću bude ugodniji i djeci i nama odraslima. Prema interesima djece oformile smo centre za igru, rad, druženje i istraživanje kako bismo im olakšali beskraju maštovitost i kreativnost. Djeca se druže bez ograničavanja slobode i nadopunjavaju novim iskustvima. Ima nas 30, što Gljivica što Zečića, a svi smo kao jedan. Svako dijete je individua za sebe, svako se nosi s promjenama na svoj način. Nadamo se da smo vas prepoznale, iako se još uvijek upoznajemo i svakodnevno osluškujemo i pratimo vaše potrebe, brinemo o vama, pružamo vam podršku, a sve s jednim

ciljem – sretnog i zadovoljnog djeteta.

I mi odgajateljice i djeca radujemo se svakom novom jutru, svakom novom susretu. Raznježili su nas na početku dječji iznenađeni pogledi. Sada su to oči pune povjerenja i ljubavi. Zar ima išta ljepše za odgajateljicu nego kada joj na početku radnog vremena, s puno ljubavi i povjerenja, iz majčinih ruku poleti dijete u zagrljaj ili kad na odlasku kući kaže roditelju: „Zašto si došao tako rano?”

Iz dana u dan sve bolje se upoznajemo, surađujemo i planiramo aktivnosti. Dogovaramo se i trudimo poštovati jedni druge i tako radosno proživljavamo svaki trenutak ovdje u našem loparskom vrtiću. Veliko nam je zadovoljstvo što smo osjetile da nas roditelji podržavaju. Ujutro kada dovedu djecu podijelimo mnoga iskustva, roditelji nam se s povjerenjem obraćaju ili kažu što očekuju, a na odlasku su uvijek zainteresirani za to kako nam je protekao dan, što namjeravamo sutra i je li nam nešto potrebno. Hvala svim našim roditeljima koji su nam donirali didaktiku i ostale materijale, koji su volontirali u skupini ili na bilo koji način pripomogli radu skupine i obogaćivanju prostora gdje djeca žive.

*Draga djeco, drage naše Gljivice i Zečići,
darovali ste nam i omogućili da ponovno doživimo ono što
smo već spoznali. Na vašim licima svakodnevno vidimo
iznenađenje, divljenje i prijateljstvo. Neka vam svaki dan bude
uzbudljiv, zabavan i prepun pustolovina. Neka vam svaki dan
bude čudo života. Hvala vam što nas svakodnevno puštate u
svoj život!*

Vole vas vaše tete Katja i Snježana

DJEČJI KUTAK

Dijete i mediji

Piše: Maja Pirak,
psihologinja DV-a Pahuljica

Mediji zauzimaju sve veći udio u okruženju djece, a susret s medijima danas se događa znatno ranije nego prije desetak godina. Televizija kao masovni medij smještena je gotovo u svakom obiteljskom domu te, uz roditelje i obitelj, utječe na djetetovo ponašanje i postala je važan dio dječje svakodnevnice. Zabrinjavajuća je činjenica da prosječno dijete tjedno provede **1680 minuta** ispred televizije, dok s roditeljima provodi tek **38,5 minuta** u suvislom razgovoru. Dječji i razvojni psiholozi upozoravaju da djeca starija od dvije godine ne bi trebala biti uz televiziju duže od 2 sata dnevno, a mlađa djeca ju ne bi uopće trebala gledati. Televizija i drugi elektronički mediji mogu ometi i otežati istraživanje okoline, igru i interakciju s roditeljima te drugim ljudima što inače potiče učenje i zdrav psihički te socijalni razvoj. Osim perioda koje provode pred televizijom, vrlo je važno i kakav sadržaj djeca gledaju. Najčešće je riječ o igranim filmovima i serijama te crtanim filmovima (što opada s dobi), a obrazovni program, koji je kreiran za djecu, gledaju tek povremeno.

Zbog sadržaja koje televizija prikazuje, često je proglašavana kontroverznom te je prozivana zbog negativnog utjecaja, kako na odrasle, tako i na djecu. Jasno je da svi reagiramo na negativno pa nije čudno da nas ono angažira i na kognitivnoj i na emocionalnoj razini. Istovremeno nam je poznato da neka psihologijska istraživanja pokazuju kako je izlaganje prosocijalnim, odnosno pozitivnim sadržajima, jednako efikasno, ako ne i učinkovitije, u oblikovanju prosocijalnog ponašanja nego što izlaganje djece nasilnim, agresivnim i negativnim sadržajima utječe na neprihvatljive oblike ponašanja. Međutim, pozitivni sadržaji su djeci dostupni manje nego negativni ili ih uopće ni nema. Sukladno navedenom, **utjecaj televizije može biti i pozitivan i negativan, ovisno o načinu gledanja (koliko i s kim) te o sadržaju koji se gleda.**

Medijsko nasilje i nepoželjna dječja ponašanja

Brojne znanstvene studije pokazale su da izloženost medijskom nasilju povećava agresiju. Prema Mares (1996) sadržajna analiza 23 hrvatska TV programa (privatna, državna i kabelska televizija) pokazuje da 57% programa sadrži barem jedan nasilni čin. Iznenadujuća je činjenica da su dječji programi nasiljniji od ostalih programa. Prizore nasilje, koji su često prikazani kao opravdani, bez prikazivanja negativnih posljedica agresije, sadrži 66% dječjih programa. Istodobno, unatoč tomu što 44% programa uopće ne sadrži nasilje, to ne znači da ti programi ne sadrže druge oblike antisocijalnog ponašanja.

Na koji način medijsko nasilje utječe na dijete? Stimulacijska hipoteza ili imitacija

Istraživači su mnogo puta potvrdili da gledajući nasilne filmske junake djeca mogu naučiti nove oblike agresije. Često se događa da djeca imitiraju nasilan sadržaj jer je on prikazan na zabavan i učinkovit način za dolazak do cilja. Djeca najčešće oponašaju agresivne postupke „dobrih likova” (poistovjećuju se s njima) kojima se dive. Iako većina roditelja uči svoju djecu da nije u redu udariti nekoga, televizija prikazuje kako je prihvatljivo ugristi, udariti ili šutnuti ako to čine „dobri likovi”. Ovako postavljeni uvjeti lako mogu zbuniti djecu koja pokušavaju razumjeti razliku između dobrog i lošeg: „Nije dobro udariti, ali ako dobar lik udari lošeg, onda je to u redu.” Osim toga, „zločesti likovi” ne snose uvijek posljedice za svoje ponašanje što može dodatno zbuniti dijete. Djeca mlađa od 8 godina nisu u stanju razlikovati stvarnost od mašte što ih čini podložnijima za učenje nasilja koje vide na televiziji.

Hipoteza uznemiravanja

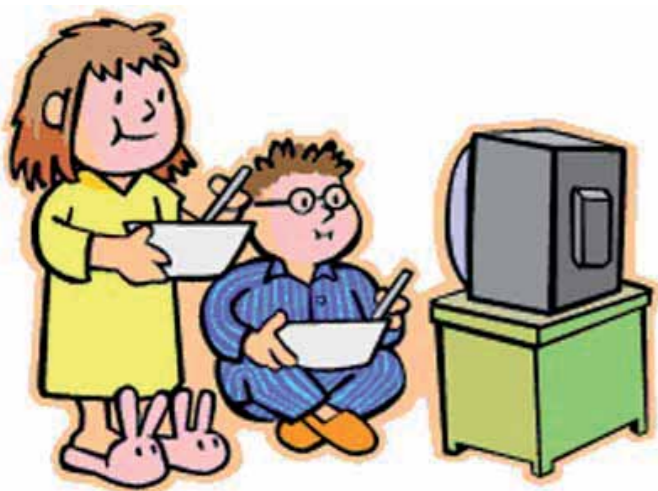
Sindik i Pavlović (2007) navode da gledanje televizije za predškolsko dijete predstavlja vrlo intenzivan doživljaj koji ono može podnijeti tek u manjem opsegu. Pri gledanju televizije, djetetu su napeti svi mišići, ubrzan mu je rad srca, a tijelo mu je usprkos tome pasivno. Uključenost tjelesnih i psihičkih funkcija dovodi do stresa i uznemirenosti. Studija Dječje bolnice i Regionalnog medicinskog centra u Washingtonu, objavljena u časopisu Pediatrics (2004), pokazala je da kod djece koja gledaju tri do četiri sata dnevno televiziju postoji 30 do 40% veći rizik za razvoj poremećaja pažnje, za razliku od djece koja ne gledaju televiziju. Voditelj istraživanja pretpostavlja da žestoke boje, brzina izmjene kadrova i bljeskovi mogu utjecati na dječji mozak.

Habitucija ili hipoteza o neosjetljivosti

Prekomjerno gledanje nasilja uzrokuje kod djece emocionalnu i kognitivnu otupjelost i povećava prag tolerancije prema nasilju u životu. Ovu tvrdnju, kada je riječ o utjecaju medija, nije lako znanstveno dokazati ni opovrgnuti, iako postoje neka

DJEČJI KUTAK

istraživanja koja su to pokušala. Tako su, analizirajući utjecaj nasilja u medijima, Lande (1993) i Wilson (1983) pokazali da će djeca izložena stalnom nasilju u medijima vrlo vjerojatno, tijekom procesa učenja, internalizirati nasilje.

Roditelji kao medijski socijalizatori – što učiniti?

Usprkos tome što je dječji svijet danas i te kako obilježen digitalnim medijima, kod djece predškolske dobi ipak ne bi trebalo govoriti o medijskom djetinjstvu. Kod njih se javlja potreba za upoznavanjem okoline i prirode, druženja s drugom djecom, a roditelji, kao najvažnije osobe u dječjim životima, predstavljaju glavne medijske socijalizatore.

Zbog užurbanog vremena u kojem živimo, roditelji sve manje vremena provode sa svojom djecom te tu ulogu „prepuštaju“ medijima, a da pritom nisu ni svjesni svih negativnih strana masovnih medija i negativnog utjecaja koje oni imaju na njihovu djecu. Istraživanja o tome ukazuju na značajan problem jer samo 10 do 15% djece razgovara s roditeljima o tome što su gledali, slušali ili pročitali, a što je manje nego s vršnjacima.

Roditelji se često suočavaju s dilemom trebaju li djeci

zabraniti agresivni medijski sadržaj, uključujući i crtane filmove koje djeca svakodnevno gledaju ili ne. Mišljenja stručnjaka su da zabrana može imati neželjene posljedice jer djeca nerijetko nakon zabrane nastavljaju gledati takve sadržaje roditeljima „iza leđa“. Kao najbolje rješenje dileme prijedlog je roditeljima da se **aktivno pridruže djeci u gledanju crtanih filmova.** Situacija zajedničkog gledanja najbolja je prigoda da odrasli s djecom diskutiraju i izraze svoje stavove, kako o nasilju i agresivnom ponašanju likova, tako i o pozitivnim, prosocijalnim postupcima likova te da razgovaraju s djecom o onome što su vidjeli, s namjerom da im se pomogne vrednovati značenje te shvatiti moralne poruke i prirodu medijskog prikazivanja sadržaja. Negativan utjecaj nasilja može se umanjiti i podsjećanjem djece na to da **televizijske emisije i filmovi nisu stvarnost ili naglašavanjem neprihvatljivosti nasilnog ponašanja.** Pojačan interes djeteta za agresivne i nasilne sadržaje potrebno je pratiti i preusmjeravati. Važnost roditeljske intervencije osobito se ističe kod mlade djece koja se tek upoznaju s medijskom ponudom. Ranjivost djece proizlazi iz činjenice da ona prolaze kroz intenzivan proces socijalizacije i da su podložna različitim utjecajima. Što su djeca mlađa, to su manje sposobna zaštititi se od različitih utjecaja.

Ono što bi trebala biti dužnost svakog roditelja je medijski opismenjivati svoje dijete, pratiti što i kakve informacije prima putem medija te uvijek poticati **kritičko rasuđivanje vijesti i informacija,** nuditi alternative, tj. učiti dijete da informacija prikazana u medijima ne moraju biti jedini prikaz neke situacije. S druge strane, realističan princip bi trebao biti osnovni kriterij, kako za izbor tema, tako i za izbor sadržaja programa: stvarnost djeci ne treba uljepšavati, ali ih nekih sadržaja ipak treba poštediti, prvenstveno onih koji sadrže nasilje.

Televiziju treba gledati zajedno s djecom te, ukoliko program postane nasilan – roditelj može raspraviti s djetetom što se dogodilo te staviti to u kontekst koji bi mogao biti poučan. Oni roditelji koji žele izbjeći ovisnost o televiziji kod svoje djece trebali bi vrlo rano poduzeti neke korake. Pri tome je važno biti dosljedan u pridržavanju postavljenih pravila kako bi se mogla uspostaviti i samodisciplina djeteta.

Društvo sportske rekreacije Lopar - „Loparski tići“

Piše: Sladun Čolić,
tajnik DSR Lopar

Društvo sportske rekreacije Lopar samostalna je neprofitna i nestranačka rekreacijsko-sportska udruga osnovana 2007. godine, a glavni cilj je okupljanje mladih i djece kroz sportska druženja, organiziranjem različitih sportskih grupa, manifestacija i natjecanja.

Uz financijsku potporu Ministarstva mora, prometa i infrastrukture, 2010. godine organizirana je i osnovana Škola nogometa „Loparski tići“ koja okuplja djecu od 6 do 16 godina. S obzirom na uspješnost navedenog projekta koji djeluje već

šestu godinu zaredom, 2012. godine rodila se ideja da se škola nogometa dopuni dodatnim sadržajem, Futsal akademijom „Loparski tići“, i na taj se način upotpuni stručnim i licenciranim trenerima (UEFA B-licencom) koji bi prenosili svoje znanje našoj djeci.

Nakon prve godine Futsal akademije „Loparski tići“ (2013. godine) došlo se do zaključka da vrijeme od osam dana trajanja akademije savršeno odgovara nakon odrađene školske godine te se i u iduće dvije godine nastavlja s radom u istim terminima.

SPORT

Djeca su iznimno dobro prihvatila rad i može se reći da sada, nakon tri godine Futsal akademije, jedva čekaju da naši treneri odrade naporne treninge koji su ispočetka bili vrlo teški. Metode koje su se primjenjivale nisu ukazivale na dobro pa i razgovor s roditeljima nije bio ugodan, ali sada je sasvim drugačije te se uvidjelo da autoriteta i discipline uvijek nedostaje. Zato se ovim putem zahvaljujemo na strpljenju i razumijevanju roditelja i same djece. Cilj je ostvaren, da se kroz rad i dokazivanje steknu radne navike i iskustvo koje će im kroz život svakako dobro doći.

Ove godine imali smo 42 polaznika Futsal akademije „Loparski tići“ u trajanju od 8 dana (od 20. do 27. lipnja 2015.). Polaznici su pokazali zavidnu kvalitetu rada, a imali su priliku i pokazati naučeno na završnici Akademije gdje su, uz stručne trenere Tihomira Tomića i Damira Lasera, prezentirali roditeljima vježbe koje su naučili. Nakon vatrometa i podjele medalja, za polaznike je organiziran prigodni domjenak.

Moram istaknuti da smo 2014. godine došli u fazu natjecanja na Dvoranskom prvenstvu u Rijeci gdje smo dobili priliku za dokazivanjem i uspjeli. Nastupali smo u tri kategorije: U-9, U-11, U-13. U prvom krugu razigravanja po skupinama rezultati su bili više nego dobri. Skupine U-9 i U-13 nastupile su u Grupi, a U-11 pokazala je zavidnu kvalitetu te se, uz dvije pobjede i jedan neodlučeni rezultat, plasirala u završnicu turnira. U četvrtfinalu odmjerili smo snage s respektabilnom momčadi NK Rijeke te nažalost izgubili. Od 32 ekipe, koliko ih je sudjelovalo u skupini U-11, završili smo na za nas izvrsnoj 5. poziciji. Ponosni smo na sve polaznike Škole nogometa i Futsal akademije „Loparski tići“. Eto, napokon nakon dugog niza godina rada s djecom stigli su i prvi rezultati. Očekuje nas i ove godine nastup na Dvoranskom prvenstvu koje će se održati u Dvorani Mladosti na Trsatu u razdoblju od 8. do 23. prosinca 2015.

Turnir u malom nogometu Mala Gospa

Tradicionalni Turnir u malom nogometu Mala Gospa ove je godine održan 5. i 6. rujna na terenima Sportskog centra u Loparu.

Na turniru su snage su odmjerile ekipe iz Zagreba, Splita, Rijeke, Novog Vinodolskog, Raba i Lopara, a igralo se u dvije skupine (sedam ekipa). Nakon razigravanja, u finalnom je dijelu

pobijedila ekipa Uspinjača iz Zagreb, drugo mjesto pripalo je Geo Marinu iz Novog Vinodolskog, a treće mjesto ekipi Fast fud kod Darka, također iz Zagreba.

Najbolji strijelac Turnira bio je Josip Gusković iz ekipe Fast fud kod Darka, najbolji igrač Eugen Gudek iz ekipe Uspinjača, a najbolji golman Mladen Čučić iz ekipe Geo Marin. Hvala svim sudionicima Turnira, a posebna zahvala zapisničkom stolu, delegatima i sucima Turnira.

Imamo još projekata i želja u pripremi te se nadamo da ćemo uz pomoć Općine Lopar ostvariti neke od njih. Možemo reći da smo odradili velik dio posla organiziranjem i planiranjem na određeno vrijeme te u četiri godine dokazali da se uz predan rad i žrtvovanje može doći na pravi put, a i ne moramo se brinuti jer Lopar ima igrače na koje možemo biti ponosni. Treba voditi računa o poboljšanju uvjeta rada radi podizanja kvalitete koja će našu djecu potaknuti na još bolji i predaniji rad.

Pozivamo sve one sa željom da se uključe u rad udruge, neka se priključe i aktivno sudjeluju u stvaranju jednog drugačijeg vida zabave i razonode; pozivamo sve mališane neka se već sutra priključe Školi nogometa „Loparski tići“ (upisi su svake subote u 10,00 sati na igralištu Sportskog centra u Loparu).

Pozivamo sve roditelje neka podrže svoje mališane uplatom članarine Društvu sportske rekreacije Lopar i na taj način ravnopravno sudjeluju u radu i programu udruge.

Hvala svima na dosadašnjoj potpori, osobito sponzorima i Općini Lopar koji nas prate i podržavaju svih ovih godina.

Uz sportski pozdrav svih članova Društva sportske rekreacije Lopar i naših polaznika želimo Vam sretan Božić i sretnu Novu 2016. godinu.

Spinning in Paradise

Piše: Silvija Gojević,
vanjska suradnica udruge For Sport

Prvi hrvatski Beach Ultimate frisbee turnir održan je na Rajskej plaži u Loparu. Od 4. do 6. rujna snage je na rapskom pijesku odmjeravalo deset timova, a okupilo se stotinjak sudionika iz čak 14 zemalja.

Turnir ekipnog sporta bez sudaca, zviždanja, prekršaja, ljutnji, galame, psovki. I to je moguće. Ultimate frisbee sport je koji tek pokušava pronaći svoje mjesto pod hrvatskim suncem. Nakon uspješnog turnira pod nazivom Spinning in Paradise Hvar koji se održao u srpnju, uslijedila je još atraktivnija

inačica na pijesku, Spinning in Paradise Rab. Organizatori Vinko Anzulović i Sanela Vucelić, svojim su turnirom privukli frizbijaše iz cijeloga svijeta te doprinijeli produžetku sezone u Loparu. „Rajska plaža jedna je od najljepših plaža čak i po ocjeni CNN-a pa je to bio logičan izbor pri odabiru lokacije“, rekao nam je Anzulović. Sport je nastao još 60-ih godina u SAD-u, a s vremenom postaje popularan i kod nas pa tako postoji već sedam klubova u Zagrebu, Rijeci i Zadru. Igraju dvije ekipe po sedam igrača, a po bodovanju i veličini terena

SPORT

Ultimate je inače najbliži ragbiju. Tereni na pijesku nešto su manji i igra se s pet igrača po ekipi. Ne postoje ni spolna ni dobna ograničenja, a nakon svake utakmice svi igrači stanu u krug i igru završavaju grupnim zagrljajem što dodatno pojačava dojam fair playa koji se u Ultimateu naziva Spirit of the game i koji je jedan od temelja ovog sporta. Promovirajući Ultimate i Spirit of the game, na Rab je iz SAD-a došao i Trent Simmons iz organizacije 10 million discs. Organiziramo prvi internacionalni kamp mira za mlade koji će se održati sljedeće ljeto u Iloku. „Plan nam je okupiti mlade iz desetak zemalja te im pokazati da u sportu nije najvažnije biti bolji od ostalih, već da je puno važnije biti čovjek u pravom smislu te riječi”, otkrio nam je Simmons. U ovome sportu nije najvažniji ishod utakmice, već i kako se do pobjede dolazi s obzirom na to da sudaca nema čak ni na najjačim natjecanjima poput europskog ili svjetskog prvenstva. Osim sportskog dijela turnira bila su organizirana i večernja druženja na kojima su se igrači imali priliku bolje upoznati i povezati što dovodi do većeg uzajamnog poštivanja i razumijevanja.

Paralelno s turnirom održavao se i Coca-cola trening kamp pod vodstvom poznatog frizbijaša Siona Sconea Brummica koji je svojevremeno trenirao i britanski nacionalni tim. Koliko je uspješan trener govori činjenica da je njegov tim došao do finala. Na prvom hrvatskom Beach Ultimate frisbee turniru pobjedio je jedan domaći tim – Zagreb. Ovo je prvi turnir na kojem smo sudjelovali u ovoj formaciji. „Jako nam se sviđa zbog zanimljivog formata, a organizatorima svaka pohvala i

čestitke jer su jedni od malobrojnih koji unaprjeđuju Ultimate zajednicu u Hrvatskoj”, rekao nam je Gérard Mellé, Talijan sa zagrebačkom adresom i kapetan pobjedničke momčadi. Nagradu Spirit of the Game koja se na svakom turniru dodjeljuje najpoštenijoj ekipi osvojili su Britanci okupljeni pod nazivom Durhamazing.

Želja Vinka Anzulovića i Sanele Vucelić približiti je ovaj zanimljivi sport što većem broju ljudi jer je pod pritiskom medija i komercijalizacije spirit of the game ono što u mnogim sportovima nažalost često izostaje.

RAB TREKKING 2015.

Piše: Marin Mušćo,
direktor TZO Lopar

Za sve zaljubljenike u aktivni odmor, guštanje u prirodi, adrenalin... prvog vikenda u studenome održano je 9. izdanje Rab Trekinga. Spoj jedinstvenih prirodnih ljepota i bavljenja sportom čini ovu utrku jednom od najljepših u Treking ligi.

Ove godine sudjelovalo je ukupno 278 registriranih natjecatelja u dvije muške i dvije ženske kategorije (LIGHT - 13 km i CHALLENGER - 25 km) i svi su uspješno, neki ranije a neki kasnije, došli do cilja.

Završni party i proglašenje pobjednika održano je u odličnoj atmosferi u restoranu Lavanda.

REZULTATI

Rab Treking 2015. / Light – muški

1. 2:15:50 Šimičić, Nenad
2. 2:16:40 Novotny, Bruno
3. 2:16:42 Šikić, Igor

Rab Treking 2015. / Light – žene

1. 2:40:00 Bedeković Tanković, Martina
2. 3:12:05 Grubić, Marta
3. 3:12:12 Grubić Rotkvić, Petra

Rab Treking 2015. / Challenger – muški

1. 3:20:35 Galkowski, Domagoj
2. 3:21:00 Šivak, Kristijan
3. 3:30:01 Gorički, Marko

Rab Treking 2015. / Challenger – žene

1. 4:11:55 Brezak, Jelena
2. 4:45:21 Rogić Jukopila, Nataša
3. 5:15:10 Barić, Mihaela

SVAŠTARICA

Pregledi i edukacije za rano otkrivanje melanoma

Piše: Danijela Glažar Ivče,
voditeljica NZZJZ PGŽ-a, Ispostava Rab

Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije u suradnji s Kliničkim bolničkim centrom Rijeka, a uz potporu Općine Lopar provodi preventivni javnozdravstveni Program pregleda i edukacija za rano otkrivanje melanoma. Program je prepoznat uz veliki interes i odziv gotovo stotine mještana Lopara te je 13. lipnja 2015. dr. Gordan Lakoš, spec. dermatovenerolog obavio preglede madeža dermatoskopom uz individualne savjete, a s ciljem rane prevencije i otkrivanja promjena na madežima te ranog otkrivanja melanoma kako bi se omogućilo što uspješnije liječenje i povećale šanse za preživljavanjem.

Nakon obavljenog pregleda, pacijenti su dobili zdravstveni savjet i pisani liječnički nalaz. Veliki odziv stanovnika Lopara na ovu preventivnu javnozdravstvenu akciju još jednom dokazuje potrebu i senzibilizaciju mještana za dostupnosti i kontinuiranosti ovakve skrbi.

Svrha provedenog zdravstvenog prosvjeđivanja je naglasiti opasnosti nepromišljenog izlaganja suncu, štetnim posljedicama UV-zraka na zdravlje, pravilnim načinima zaštite od UV-zraka i važnost samopregleda madeža.

Gastro-manifestacije

Piše: Marin Mušćo,
direktor TZO Lopar

Ribarske fešte - dašak tradicije za turiste i domaćine

I ovog ljeta je za sve posjetitelje Lopara organizirano čak šest ribarskih fešti koje nas na trenutak vraćaju u vremena kada se kumpanija skupila te uz pjesmu i veselje, unatoč trudu i znoju, mrežom potegačom uhvatila par kilograma ribe za prehraniti sebe i svoju obitelj.

Danas su alati puno moderniji, ali je vremena za druženje sve manje, pa su upravo ribarske fešte mjesta na kojima se prezentiraju ribarski običaji, vraćaju emocije, okusi prošlih vremena, miris ribe s gradela...

Članovi Udruge veterana Domovinskog rata Lopar na svakoj su fešti gazili s potegačom, prezentiralo se i kranje mreža, ribolov s feralom i ostima. Imperial d.d. pripremao je bogatu gastro ponudu (od dagnji na buzaru, lignji prženih i sa žara, do svježih kamenica i ribe na gradelama). Team bend se uz animacijski tim brinuo za dobru zabavu, nagradne ige, Loprsku alku, potezanje konopa, nošenje ribarskih kašeta...

Do dugo u noć mjestom se širio miris i zvuk nekih dragih prošlih vremena...

SVAŠTARICA

Kumpirfest – gastro fešta na temu najukusnije namirnice u svojoj klasi

Odavno su Loparani prepoznali blagodati svog podneblja i sadili tradicionalne prehrambene kulture od kojih se posebno ističe krumpir, namirnica bez koje je danas gotovo nemoguće zamisliti svakodnevnu prehranu. Ovaj loparski, kako kažu oni koji su probali razne sorte, posebnog je okusa zahvaljujući mineralnom sastavu tla, posolici..., pa ako tako kažu drugi, zašto u to ne vjerovati i iskoristiti na što bolji način!?

Moderni trendovi nalažu integraciju autohtonih proizvoda u turističku ponudu destinacije, pa Turistička zajednica Općine Lopar već nekoliko godina, uz ostale manifestacije organizira i Krumpirfest, gastro-manifestaciju u koju se uključuje veliki broj ugostiteljskih objekata koji na svojim jelovnicima nude autohtona jela na temu loparskog krumpira, a tjedan završava velikom feštom s bogatom gastronomskom ponudom, živom glazbom, animacijom, nagradnim igrama...

Tako je bilo i ove godine. U petnaestak restorana, od zadnjeg tjedna lipnja, nudila su se jela kao što su police od krumpira sa slanom ribom, janjetina ili hobotnica pod peku s krumpirom, riba sa slanim krumpirom, salata od hobotnice i krumpira...

Završna fešta održana je 28. lipnja na Rajskoj plaži ispred Turističkog naselja San Marino uz nastup grupe Team i bogatu gstronomsku ponudu Imperiala d.d., natjecanjem u guljenju krumpira, nagradama za najbolje...

Na ovaj način stvara se dodatna ponuda u destinaciji, a ujedno se brendiraju autohtone namirnice te se one na najbolji mogući način integriraju u turistički proizvod.

Zorica Pervanja, pobjednica natjecanja u kuhanju salse

U nedelju, 23. kolovoza, završnom feštom Pumidorfest na Rajskoj plaži posjetitelji su se mogli i dobro zabaviti jer je započeo 17. kolovoza. Za vrijeme trajanja Pumidorfesta u mnogim restoranima nudila su se jela pripravljena s domaćim pumidorima poput tjestenine sa salsom i brodetu s palentom.

Osim ponude gastronomskih specijaliteta od domaćih pumidora, na završnoj fešti posjetitelji su se mogli i dobro zabaviti jer je u sklopu programa organizirano i natjecanje u pripremanju salse od pumidora te prezentacija pasiranja rajčice. Ovogodišnja pobjednica natjecanja u kuhanju salse jednoglasnom odlukom stručnog žirija bila je Zorica Pervanja s pomagačem iz Njemačke, dok su drugo i treće mjesto osvojili Željko Rukavina i Robert Pečarina sa svojim pomagačima. Svim sudionicima natjecanja načelnik Općine Lopar Alen Andreškoć dodijelio je priznanja za sudjelovanje, a pobjednicima su kao nagrade uručene kašetice loparskog pumidora.

Loparski pumidor tradicionalna je loparska poljoprivredna kultura koja se uzgaja od davnina, a othranila je mnoge generacije Loparana, ali i Rabljana te širu regiju. Odlikuje se posebnom aromom zbog sastava tla i aerosoli koje dolaze s burom i posolicom. Od njega se prave poznate autohtone delicije poput salse i brodetu, a baza je gotovo svih domaćih jela. Zbog velikog povijesnog značenja, pumidor je, uz krumpir, dobio počasno mjesto u grbu Općine Lopar. Posljednjih godina komunalno poduzeće Lopar Vrutak pokrenulo je proizvodnju

loparskog pumidora, a Turistička zajednica Općine Lopar niz manifestacija na temu te zahvalne namirnice radi dodatne promocije destinacije Lopar i njene bogate gastronomske ponude.

Uz iznimnu važnost u prehranjivanju generacija, Loparani su uvjereni da je upravo njihov pumidor najukusniji, u što su se uvjerali i brojni posjetitelji ovogodišnjeg Pumidorfesta.

SVAŠTARICA

Ena Dellabernardina proglašena Kraljicom Jadrana 2015.

Piše: Tonka Kavran,
ravnateljica CZK Lopar

U petak, 14. kolovoza, po šesti put na otoku Rabu te po drugi put u mjestu Lopar, na terasi Turističkog naselja San Marino održan je izbor za titulu Kraljice Jadrana. Ocjenjivački sud na čelu s predsjednikom Općinskog vijeća Damirom Paparićem, u konkurenciji od dvanaest prekrasnih djevojaka, Kraljicom Jadrana proglasio je Enu Dellabernardinu iz Pule, dok su titule prve i druge princeze pripale Riječanki Nini Jelenković te Splitski Katarini Muše. Prva princeza Nina Jelenković ujedno je proglašena i kraljicom fotogeničnosti, dok je kraljicom osobnosti proglašena Isabella Rokvić iz Pule. Zanimljivo je to da su među članovima žirija bile i aktualna Kraljica Hrvatske Tina Živković te prošlogodišnja Kraljica Jadrana Sara Milevoj.

Na početku izbora ljepote čelnici Grada Raba i Općine Lopar, gradonačelnik Nikola Grgurić i načelnik Alen Andreškić, djevojkama su poželjeli uspjeh, a zatim je uslijedio natjecateljski dio. Na opće oduševljenje prisutnih, djevojke su se tijekom večeri pozornicom nekoliko puta prošetale i pokazale se u vjenčanicama, večernjim haljinama i kupaćim kostimima. Izbor je bio popraćen nastupima plesne skupine Megablast te Tare i Alena Bičevića.

Uz pokroviteljske nagrade, novoizabranoj Kraljici i dvjema princezama uručeni su bonovi Europskog centra sporta i ljepote DEA. Pobjednici je krunu predala prošlogodišnja Kraljica

Jadrana Sara Milevoj, a lentu i cvijeće uručio joj je predsjednik ocjenjivačkog suda Damir Paparić. Domaćin i jedan od sponzora, Imperial d.d., Kraljicu Jadrana nagradio je bonom koji joj je uručio Marin Miš.

Nakon samog izbora uslijedio je after party i promocija nove Kraljice Jadrana u Cocktail baru Bamboocho.

Balinjerada

Piše: Igor Tomičić,
organizator Balinjerade

Balinjerada ili spuštanje na kretima (ručno rađeno vozilo s ležajevima – balini umjesto kotača).

Kako je uvala Tetina prirodno uređena staza za spust, u jednom razgovoru sa Žarkom Žeželićem – Prdelom odlučili smo organizirati Balinjeradu po uzoru na Črišnjevo koje je poznato po toj tradiciji. Dogovorili smo datum i krenuli u organizaciju manifestacije. To sam prezentirao prijatelju Tihomiru Tomiću koji je odradio najveći posao u pripremi manifestacije; organizacija ekipa, takmičara, prijevoz brodovima, prikupljanje i organizacija tombole... Što se tiče organizacije staze, tu sam odgovornost ja preuzeo i uredio stazu sa svojim vrijednim djelatnicima. Samu skakaonicu, tj. završetak staze brižno je postavio Zlatko Murtić koji je do posljednje minute vario detalje vezane za sigurnost takmičara, a zatim je navukao ronilačko odijelo i bio dežurni ronilac manifestacije.

U subotu 12. rujna osvanuo je prekrasan dan – „bonaca k'o ulje”, osoblje konobe Pržun uz pomoć Josipa Matahlije i Roberta Pečarine obavljalo je zadnje pripreme hrane i pića te je Balinjerada mogla početi. Prvi takmičari počeli su pristizati oko podneva brodom iz Lošinja, zatim Lahorom iz Punta te Grgom i Denijem iz Lopara. Malim brodicama i gliserima zatim su

SVAŠTARICA

počeli pristizati i posjetitelji u uvalu Tetina na Golom otoku. Natjecanje je počelo u 15 sati, a 30-ak ekipa natjecalo se u kategorijama: jednosjed, dvosjed i dva plus. Iz Lopara smo imali dvije ekipe: Pauk Livačina te DVD Lopar koji nam je pomogao u sigurnosnom djelu. Moram napomenuti da su neki dečki iz DVD-a večer uoči Balinjerade do kasno u noć vatrogasnim cijevima čistili stazu od kamenčića. Zlu ne trebalo, manifestaciju je budno pratio liječnik Jakuc. Na Balinjeradi se bodovalo: atraktivnost kareta, atraktivnost skoka te brzina pri spustu. Ocjenom tročlanog žirija najviše bodova dobio je karet s četveročlanom posadom pod imenom Banana Vlada.

Po završetku natjecanja počela je zabava i svirka, bilo je tu za svakoga ponešto. Posjetitelji su uživali u rock i domaćoj glazbi. Uz ponudu jela i pića, bila je tu i bogata tombola te vatromet kojem su se najviše veselili najmlađi. Njima se ova Balinjerada dopala, primijetio sam da je nekoliko djece ulovilo karet i spuštalo se nakon natjecateljskog dijela kojeg je završio Žarko Žeželić – Prdela s mojim sinom Renatom koji je izveo atraktivan skok u more uz malo straha, kako je i sam priznao. Do dugo u noć zabavu je pratio Security Vidić-Buljan-Baldo. Pozdravljao sam posjetitelje, a oni su s pozitivnim kritikama i željom da se nešto slično ponovi i dogodine napuštali Goli otok.

Što na kraju zaključiti? Kao organizatoru manifestacije bilo mi je naporno sve to pripremiti, ali je sve proteklo u najboljem redu te se zahvaljujem svima na podršci, a svojim prijateljima i na pomoći oko pripreme ove manifestacije koja će se sigurno i na godinu održati.

Sudionici Loparske noći posjetili Pag

Piše: Tonka Kavran,
ravnateljica CZK Lopar

Na već tradicionalnom izletu u organizaciji Turističke zajednice Općine Lopar, sudionici ovogodišnje Loparske noći posjetili su otok Pag.

Ondje su prošetali tisućljetnim samoniklim maslinicima u Tovarnelama koji predstavljaju jedinstveno botaničko bogatstvo Mediterana. Nakon toga brodom su se uputili prema Novalji gdje su posjetili Gradski muzej u kojem su razgledali rimski akvadukt te nekoliko zanimljivih zbirki.

BAŠTINA KOJA OBVEZUJE

Pripadnost mjesnog govora Lopara čakavskom narječju

Piše: Martina Matahlija

Na samom početku članka u kojem će riječi biti o mjesnom govoru Lopara htjela bih naglasiti da je riječ o istraživačkom radu kojeg sam provodila u svrhu pisanja završnog rada na kraju preddiplomskog studija kroatistike na Filozofskom fakultetu u Rijeci. Prije svega izašla sam na teren i snimila govor kako bih sve značajke govora mogla potvrditi primjerima. Da bismo istražili jedan govor potrebno ga je snimiti i preslušati ako treba i sto puta ne bismo li utvrdili njegove alijetne i alteritetne značajke.¹ To je itekako važno jer kako svugdje, a ponajviše u govoru dolazi do promjena. Promjene u govoru dolaze protjecanjem vremena iz generacije u generaciju, a tradicionalna dijalektologija nastoji dokazati ono što je tradicionalno i autohtono za svaki govor. Uvidjevši da promjene sve brže i brže dolaze u mjesni govor Lopara, ali dakako i druge govore, bilo zbog odlaska učenika ili studenata na školovanje u druge gradove, bilo zbog utjecaja različitih medija ili utjecaja standardnoga jezika koji se danas sve više i više upotrebljava, htjela sam snimiti svoju baku koja čuva i dalje bogatstvo našega govora kako bih jednoga dana mogla sve ponovno preslušati i prisjetiti se riječi koje sve češće i češće nestaju u našem svakodnevnom govoru.

Čakavsko narječje jedno je od tri narječja hrvatskoga jezika, uz kajkavsko i štokavsko. Naziv dobiva po zamjenici *ča*. Ona je prvi i osnovni kriterij čakavskoga narječja ili prilog *zač* koji je nastao od zamjenice *ča*. Ona je osnovna oznaka za čakavsko narječje jer se javlja jedino u čakavskom narječju pa se zato prisutnost te zamjenice uzima kao kriterij najvišega ranga (alijetet). Ona se razvila od praslavenskog *čd* pri čemu nije došlo do redukcije poluglasa već do vokalizacije. U mnogim čakavskim govorima čuva se i trag zamjenice *ča* u prijedložnim svezama *za, po, na, u, (va) + ča* i to u obliku: *zač, poč, nač, vač, uč*.

Rapski su govori u posljednjih sto godina djelomično istraživani. Istraživan je ili samo jedan mjesni govor ili samo pokoja jezična značajka u svima.

Najcjelovitija je rasprava o jednom mjesnom govoru na otoku Rabu objavljena prije više od sto godina. Riječ je o raspravi Marcela Kušara „Rapski dijalekt“ iz 1894. godine. U toj je raspravi autor na 54 stranice prikazao najvažnije značajke, kako on i sam kaže, rapskog dijalekta, a riječ je o mjesnom govoru Raba. Istraživajući mjesni govor Raba navodio je samo pokoji primjer iz govora Kampora, Banjola, Supetarske Drage i Lopara. Sa sigurnošću je utvrđeno da su svi govori na otoku Rabu čakavski, jer su u njima vidljive općekavavske crte. Mjesni govor Lopara pa tako i ostali govori na otoku Rabu čine prijelaz između čakavskih govora sjevernog, i čakavskih govora središnjeg areala. U govoru ima i specifičnih pojedinosti koji u cjelini s ostalim govorima otoka čine posebnu dijalektološku

¹ Značajka višeg ranga (alijetet); značajka nižeg ranga (alteritet)

sliku. Osim što mjesni govor Lopara pripada čakavskom dijalektu, on pripada i rubnom poddijalektu. Osnovni kriterij za određivanje pripadnosti određenom dijalektu ulazi: refleks jata, starohrvatska skupina *št', žd'* i akcentuacija. Za mjesni govor Lopara karakterističan je ikavsko-ekavski refleks jata, dvoakcenatski sustav s prednaglasnim duljinama i također se javlja starohrvatska skupina *št', žd'*. Na temelju jezičnih činjenica višega i nižega razlikovnoga ranga koju sam provela na ogledu govora Lopara vidljivo je da govor pripada čakavskom narječju. Alijetetne značajke koje su potvrđene u ogledu govora: upotreba zamjenice *ča* i njezinih oblika *zač, poč, nač, vač, uč, ništo...*, vokalizacija slabog poluglasa (*vazëmahu va kol'icij mäsku zamòtanu va pòvòju..*), refleks fonema *ę* kao */a/* iza palatala (*žžjan, počat, načat...*), ikavsko-ekavski refleks jata u skladu s jezičnim pravilom Jakubinskoga i Meyera (*Rika, d'ici, m'isa², d'ite, divòjka, pr'iko, vič'eru*), pojave u kojima se očituje tendencija jake vokalnosti (*ā > o: rekāše, blāgo, nisān*), dvoakcenatska akcentuacija s prednaglasnom duljinom (*ozīmčā, luzār, vazëmaše*), slabljenje šumnika na početku zatvorenog sloga (*mačku > mäsku, doktor > dõhtor, ručku > rüşkū, laki > lähki*), oblici glagola biti za tvorbu kondicionala (*Jā bi bila čuvāla blāgo i bila bi dõšla mālò pr'ija nego mi je māt kāzāla*). U mjesnom govoru Lopara nema štokavskog fonema /ʒ/ (čitaj dž). Ne postoji ni kao alofon³, a na mjestima na kojima bi se mogao realizirati javlja se fonem ž: *svidožba*.

Od alteriteta ovjereni su: rotacizam u prezentskoj osnovi glagola moći (*Ne mōrin jā više, osāndesēt i četiri gōdine.*), krajnje slogovno *l* bez izmjene (*poginul, imil, dõbil*), stare konsonantske skupine i konsonantske skupine u primljenica (*grōzje, ščāp, črljēno*), fonetska neutralizacija */m/* u */n/* na početku relacijskog morfema (*I čā mōrin, niš. Bijaše „Popòva škōla“.* *Pòp nas isto, ki ne idaše na m'isu, undā ün vazëmaše šibu pa ũdri po njin.*), ravojni oblici vbsb (*Sād su sve krive*

² Prezent glagola miješati

³ Ostvaraj fonema

BAŠTINA KOJA OBVEZUJE

televizije da jedân drugoga ne völu. Säd su kríve televízije jer vïdu svë na televíziji, a pñija ìdaše sūsëd u sūsëda... Väs je va njû.), zatvaranje vokala pred nazalima (undä ,ün, zvunčíc, pečin), skupina jd u prezentskoj osnovi glagola íci (Jër kad ti dôjde mâškar kûču.), oblici plurala u deklinaciji koji nisu ujednačeni u starijih generacija, ali u mlađim generacijama dolazi do izjednačavanja (kûcah, va kolñicah) i unifikacija /u/ na početku relacijskog morfema 3. mn. prezenta (ne völu, grëdu).

Jedina razlika koja se javlja u istraženom govoru u odnosu na čakavsko narječje je fonetska osobitost koja obilježava govor Lopara i unutar čakavskog narječja i unutar hrvatskoga jezika uopće. U govoru Lopara izgovor je fonema /r/ bez obzira na poziciju unutar riječi srednjonepčan, a ne prednjonepčan. Iako nije riječ o strukturalnoj crti nego o fonetskoj pojavi bez dvojbe ta je značajka najveći razlog koja razlikuje loparski govor od ostalih rapskih govora, a i općenito čakavskih govora. Ta značajka javlja se u svim generacijama mjesnoga govora Lopara. Također, još jedna značajka koja je rijetka u čakavskom narječju je pojava imperfekta. Začudujuće je što se on kao takav ne pojavljuje, ali u mjesnom govoru Lopara on je još uvijek čest kod starije generacije koja ga čvrsto čuva u svojim govorima. To je potvrđeno u više primjera kod snimanja govornice (morähomo, idahömo, bijaše, ìdaše..).

Ukratko sam pokušala navesti i opisati karakteristike loparskoga govora. Nije lako tako veliko bogatstvo jednog narječja koje seže

daleko u prošlost opisati na samo nekoliko stranica. Čakavsko je narječje najstariji jezik hrvatske pismenosti. To je narječje na kojim su stvarali veliki pisci kao što su Marko Marulić, Petar Hektorović, Hanibal Lucić i mnogi drugi poznati. Kao što su oni ponosno pisali i govorili na čakavskom narječju, tako ću i ja dalje nastojati istraživati, njegovati i čuvati taj govor, riječi, poslovice i pjesme koje se sve rjeđe čuju, a koje vrijede više nego bilo koje materijalno dobro.

U prilogu navodim jedan ulomak snimljenog govora. Govor inače traje 45 minuta.

....Ê, säd ću ti i tó prĉĉät. Kà san jâ šlâ jenù vëčer u Râb, da ćemo dobĭt na tōškice rōbe. Jedanâjs ũri vëčer i stâle smo grĉdũ kadĭ je onō sât. Od jedanâjs dôšle smo äla kol ũre, ala dvĭ, grĉd. Pjĉške smo šlĕ. Käd smo dôšli drũgi dän na rĕd, drũgi dän na jedanâjs ũri, niš va trgōvini. Hodĭ, Marĭja, dôma. Kakō si dôšla, tãko i grĕš. A danâs viš, morĕš pōĉ va trgōvinu sãmo ako ĩmaš. I kũpit ĉakōt ti srĉe zažĕli. Nišmō ĩmãli niš. Golĭ smo hōjli i bōsi. Bĭl je tĕški žĭvot, jĕ säd, äli kako smo mi žĭvĭli, onã generãcija kã je mojã, mĭ smo tĕško žĭvĭli. Bōj nãš je rãt lãtil, ĉetrdesĕt i pĭve onō kad je bĭl rãt, tō je bĭla mōja generãcija. Nišmō ĩmĭle ĉã obũt ni obũc ni kũpĭt, da si lĭpo ĩmĭl ne znãn ĉã, nišĭ ĩmĭl kũpĭt, niš, niđire. A danâs grĕš va trgōvinu ĉã ti srĉe zažĕli, ako ĩmaš nōvac, ĉeš kũpĭt. Tō ti je, viš, žĭvot bĭl, dĭte mōje....(...)

Mali rječnik čakavštine

Pripremio: Marin Mušćo

Akcentuirala: Martina Matahlija

Bĭĉve, ž., čarape

Ĉimat, gl., nesvrš. uklanjati nepoželjne izboje (u vinogradarstvu)

Ĉilōfor, m., vrsta školjke

Ĉikobernica, ž., pepeljara

Drōb., m. trbuh

Êška/ jĕška, ž., mamac

Fãlda, ž., u kroju odjeće i sl. izveden nabor koji omogućuje širenje nabor (na haljini, kamižotu)

Gũrla, ž., oluk

Kadãkod, pril., ponekad

Lãhko, pril., lako

Mastĭt, gl. nesvrš., tiještiti što, dobivati ulje, vino ili dr. iz određenog ploda/sjemena (prešati nogama)

Nĕvĉa, ž., nećakinja

Ogãnj, m., vatra

Pĭplica, ž., ženski pilić

Savũr, m., vrsta domaćeg jela

Šũkat se, glag. nesvrš., žuriti se

Tapũn, m., vrsta ĉepa

Va., prij., u

Zazũtrun., pril. preksutra

Žĭgerica, ž., jetra

OKUSI I MIRISI IZ DAVNINA

Kašica, frkatići, kaša

Piše: Albina Andreškić-Paparić

Kašica, frkatići, kaša, jela ovoga mjesta koja su potpuno nestala s naših jelovnika, ali i jela koja su othranila naše pretke pa ih iz poštovanja prema tim vremenima treba zapisati da se ne zaborave. Naše podneblje bilo je siromašno namirnicama i kuhalo se s onim što se našlo u kući.

Kaša

Tako se kuhala i kaša, jelo od frmetuna, odnosno kukuruzna kašarica. Brašno za ovo jelo je grublje mljeveno, a postupak kuhanja je jednostavan: zakuha se voda, doda malo krupne morske soli, malo ulja (najbolje maslinovog) i drvenom se kuhaćom i muticom ukuhava grubo brašno. Jelo se mora kuhati dugo (otprilike 45 minuta) dok se frmetun dobro ne skuha. Pri kraju, kada je kaša već gotova, doda se zaprška koja se pripremi na prsurici (tavi) tako da se rastopi svinjska mast i na njoj zaprži komadiće slanine. Kaša će biti bolja ako se u nju doda i koji ucirak (čvarak).

Kašu možemo jesti toplu i hladnu. Onaj tko se želi upustiti u kuhanje ovog zaboravljenog ukusnog jela, može nabaviti bijelo kukuruzno brašno u Martinovom Selu na mlinu u Grobniku. Kad san je zadnji put kuhala, otac mi je napomenuo da pazin da svaka zlica lati ucirak jer je u neka nama prošla vrmena ucirak naći va kaši bilo veliko veselje.

Frkatići

Frkatići je ime jela koje se spominje kod nas, a često i u Istri. Radi se od finog bijelog brašna koje se prosije na drvenu dasku (otprilike pola kg brašna). U brašnu se napravi jamica u u koju se dodaju dva cijela jaja koja se rukom utrljavaju s malo vode. Doda se zericu soli i prave se mali komadići tijesta koje ukuhavamo u kipućoj vodi u koju smo prethodno dodali malo soli i ulja. Kada frkatići učinu par buja, učinimo (zafrižimo) zapršku sa svinjskom masti i komadićima slanine te ju dodamo va frkatiće i poslužimo jelo va duboke pijate...

Kašica

Najskromnije jelo je kašica koja se radi od bijeloga brašna tako da se bijelo brašno ukuha u vodu koju smo posolili i malo začini uljem. Rekla bih da je to puding od brašna jer tako i izgleda. Kada je jelo gotovo, stavi ga se va duboki pijat i začini, pazite sad, s malo cukara i crnoga vina, onako uz kantun (ne puno crnoga vina). Iskreno, probala san i kod ovog je jela bolje popiti crno vino, a kašicu poist s malo cukara.

Puno je jela koje skriva ovo naše podneblje i bilo bi lijepo uložiti malo truda te zapisati njihove recepte da ne ostanu samo spomen tamo u neka pasala vrmena jer to su obedi ki su bili na stolu naših baba i deda...

ŽUPA

Obilježavanje 300. obljetnice Župe Sv. Ivana Krstitelja Lopar

Piše: Tonka Kavran,
ravnateljica CZK Lopar

3. i 4. listopada Župa sv. Ivana Krstitelja Lopar proslavila je 300. obljetnicu svoga postojanja.

Naime, prema dostupnim povijesnim izvorima, rapski je biskup dekretom od 30. rujna 1715. Lopar proglasio župom te ona, uz rapsku, postaje drugom samostalnom župom na otoku, a Antun Teser prvim svećenikom u Loparu. Tim povodom Organizacijski odbor obilježavanja obljetnice u suradnji sa Župom, Općinom, ustanovama, udrugama i drugim pojedincima pripremio je svečani program.

Uz svete mise, program obilježavanja uključivao je svečanu akademiju i promociju spomen-knjige „300 godina Župe sv. Ivana Krstitelja u Loparu” te svečano otkrivanje i blagoslov kipa sv. Ivana Krstitelja pred župnom crkvom.

SVEČANA AKADEMIJA I PROMOCIJA SPOMEN-KNJIGE „300 GODINA ŽUPE SV. IVANA KRSTITELJ U LOPARU”

Program obilježavanja započeo je u subotu (3. listopada) promocijom spomen-knjige „300 godina Župe sv. Ivana Krstitelja u Loparu” te svečanom akademijom. U svojim pozdravnim govorima župnik Frane Brozić i načelnik Alen Andrešković istaknuli su važnost ove obljetnice i zahvalili se svima koji su svojim trudom i donacijama doprinijeli njenoj realizaciji, a posebne pozdrave uputili su krčkom biskupu mons. Ivici Petanjku koji je župljane i organizatore počastio svojim dolaskom.

U novoizdanoj publikaciji sabrani su radovi petero autora koji pišu o povijesti i običajima Lopara s naglaskom na temama koje se vežu uz crkvu i život župe. Neki od radova temelje se na prethodnim arhivskim, konzervatorskim i drugim istraživanjima ili pak sabiru već objavljene podatke, a jedan od tekstova napisan je u i novinarskoj formi. Kako bi se na neki način predstavila novoizdana publikacija, na svečanoj akademiji troje autora održalo je predavanja u kojima su se osvrnuli na objavljene tekstove.

Svečana akademija otvorena je predavanjem sveučilišne profesorice Saše Potočnjak s Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Rijeci koja je govorila o osnivanju i počecima Župe sv. Ivana Krstitelja, ali se osvrnula i na druge zanimljivosti iz povijesti Lopara poput glagoljaštva, a do kojih je došla istraživanjima arhiva. Profesorica Barbara Španjol-Pandelo s Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci zatim je govorila o reljefu iz crkve Rođenja Marijina uz koje se veže loparsko štovanje Male Gospe. U svojem izlaganju profesorica je istaknula mogućnost drugačije interpretacije ovog vrijednog drvorezbarskog rada od one općeprihvaćene koja u reljefu prepoznaje Sv. Anu s malom Bogorodicom te najavila daljnja istraživanja ove teme. Svečana akademija zatvorena je predavanjem Miljenka Domijana, dugogodišnjeg glavnog konzervatora Uprave za zaštitu kulturne baštine pri Ministarstvu kulture Republike Hrvatske, koji je govorio o kulturnoj baštini Lopara s naglaskom na obnovi porušene zavjetne kapele na rtu Sorinj koju je sam vodio.

Na kraju se prisutnima obratio i biskup Ivica Petanjak koji se osvrnuo na izlaganja te priklonio određenim interpretacijama, čime je pridobio simpatije i župljana i predavača. Uz sama predavanja, program obilježavanja bio je popraćen nastupima zbora Murtela te klapa Užanca i Sv. Marin.

OTKRIVANJE I BLAGOSLOV KIPA SV. IVANA KRSTITELJA

Nakon svete mise koju je predvodio krčki biskup mons. Ivica Petanjak u zajedništvu sa svećenicima, u nedjelju (4. listopada) pred župnom crkvom otkriven je i od strane biskupa blagoslovljen kip zaštitnika Župe sv. Ivana Krstitelja, kojeg je izradio akademski kipar Vid Vučak. Na kraju svete mise biskupu je u ime župljana i Općine Lopar dobrodošlicu poželio predsjednik Općinskog vijeća Damir Paparić, a nakon toga prisutni su se uputili pred crkvu gdje je učenik Vinko Beg otkrio kip, a biskup ga zatim uz prigodne riječi blagoslovio.

U svojim govorima župnik Frane Brozić i načelnik Općine Lopar Alen Andrešković zahvalili su se biskupu, ali i svima onima koji su svojim donacijama te angažmanom pridonijeli postavljanju ovog kipa kao značajnom doprinosu uređenju trga pred crkvom. Na koncu se prisutnima obratio i dugogodišnji glavni konzervator Ministarstva kulture Republike Hrvatske Miljenko Domijan koji je svojim stručnim savjetima uvelike pridonio postavljanju ovog spomenika, a u svome je govoru, među ostalim, pohvalio ovu inicijativu u smislu očuvanja memorije. Nakon prigodnih govora uslijedio je kulturno-umjetnički program u kojem su sudjelovali zbor Murtela, Kulturno-umjetničko društvo San Marino te Pučki pjevači, a zatim je na igralištu Područne škole Lopar uslijedilo prigodno druženje uz bogatu ponudu jela i pića koje su pripremile loparske udruge.

ŽUPA

Blagdan sv. Nikole

Blagdan sv. Nikole, zaštitnika prvenstveno djece, putnika i pomoraca, ove se godine u Loparu obilježavao 4. i 5. prosinca.

Unatoč tome što je sv. Nikola malo uranio, loparski su ga mališani dočekali spremni tj. zajedno sa svojim odgovateljicama i učiteljicama pripremili su prigodan program. Najprije je posjetio i darivao učenike Područne škole i Dječjeg vrtića Pahuljica u njihovim prostorijama, a potom je uslijedila zajednička priredba u predvorju škole te darivanje ostale djece.

Sljedeći dan (5. prosinca), na inicijativu pojedinih mještana Lopara, brodovima se uputilo prema rtu Sorinj gdje je u obnovljenoj kapeli sv. Nikole služena sveta misa.

KRŠTENI

1. Matijas Matahlija Kulonja (Marijo i Katarina)
2. Josip Ivanić (Kristijan i Manuela)
3. Luka Šanić (Jurica i Ivana)
4. Edvard Tahirović (Esmir i Snježana)
5. Sandro Tahirović (Esmir i Snježana)
6. Kristiano Gabrić (Dario i Dragana)
7. Lovro Petrinić (Ivica i Lea)
8. Šime Martin Mustavar (Martin i Marijana)
9. Leo Holi (Ivan i Ana)
10. Mate Pičuljan (Dejan i Sanja)
11. Lana Justinić (Nikola i Barbara)
12. Mate Jakuc (Zlatko i Biljana)
13. Aurora Marija Rukavina (Nenad i Katarina)
14. Jakov Jakuc (Zdenko i Iva)
15. Sofija Perić (Davor i Anđela)
16. Maro Ivan Krstaš (Milan i Ljiljana)

VJENČANI

1. Marijo Kulonja i Katarina Matahlija
2. Dejan Pičuljan i Sanja Trifunoska
3. Dalibor Hrženjak i Ana Paparić

UMRLI

1. Anica Paparić (r. Petrinić)
2. Ružarija Paparić (r. Borić)
3. Ana Pičuljan (r. Naperotić)
4. Ana Iveškić (r. Stolčić)
5. Marija Andreškić (r. Ivanić)
6. Ivan Matković
7. Antun Tomičić
8. Dragica Franelić (r. Andreškić)

Pripremio: Frane Brozić, župnik

ŠAKA LIPOTE

*Ko ispružena ručka
ča šaku lipote daje,
mesto je moje.*

*Tu stoji,
tu čeka taj stisak mora
da ga ponese va svoje dubine,
a more, i pitomo i bisno,
samo ga dotiče.*

*Moje mesto,
ta šaka lipote,
netaknute divljine,*

*i pitoma polja
hladnog kamena
i teplog mela.*

*Tu su se slile najlipših boja
sve nijanse,
i svi kolori,
i ofarbale
tu šaku lipote.*

*Snježana Perić,
Iz zbirke pjesama Ne more mi bit*

Izdavač
Općina Lopar

Za izdavača
Alen Andreškić

Uredništvo
Tonka Kavran, Centar za kulturu Lopar
Marin Mušćo, TZO Lopar

Autori fotografija

Manuela Lovrić Andreškić, Marinko Bunić, Slađan Čolić, Franko Fabo, Ivica Hodak, Zdenko Jakuc, Tonka Kavran, Damir Kvajo, Marin Mušćo, Branko Paparić Bane, Oliver Pičuljan, Marijana Protulipac Tomičić, Igor Tomičić, Saša Škarić, predstavnici ustanova, udruga i drugi mještani Lopara

Grafička obrada
Emanuel Pirić

Fotografija na naslovnici
Ivica Hodak

Lektura
D.S.M. - GRAFIKA d.o.o., Zagreb

Tisak
Grafički zavod Hrvatske, Zagreb

Naklada
500

Izdano
Lopar, prosinac 2015.